

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**De Usu & Abusu Doctrinæ Divi Thomæ Pro Xaveriana
Academia Collegii Sanctaefidensis in Novo Regno
Granatensi, &c**

Martinez de Ripalda, Juan

Leodii, 1704

Quæstio I. De Usu, & Abusu Divinæ Motionis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84322](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84322)

OPUSCULUM PRIMUM. De Divinâ Motione.

QUÆSTIO I.

De Usu, & Abusu Divinæ Motionis.

T naturam Liberi Arbitrii in superioribus discussam, ulteriori luce penitus pervadamus, hîc notandum est id, unde reliqua pendent, nimirum quâ ratione dicatur voluntas humana à priinâ causâ moveri, quove modo illa suppetias Divini Concurfus deposcat pro constituendo sibi libero, expeditoque suorum actuum exercitio: Sic enim, si cum Adversariis in eam de Divinâ Motione discussionem prius descendamus, facilius modum de efficaciâ gratiæ, & humanæ voluntatis libertate expediemus.

LECTIO I.

*Communis, & certa utriusque
Scholæ Doctrina ex Sanctis
Patribus illustratur.*

Immedia-
tus Dei
concurfus
communi-
ter ab om-
nibus ad-
mittitur.

DOCTRINAM igitur de Motione, & immediato concursu Dei amplectuntur cõmuniter Doctores omnes, si unum Durandum ex Dominicanâ Familiâ, & alterum Ludovicum Dolas ex Capucinatorum ordine Adversarios excipias, qui extra communem tum Philosophorum, tum Theologorum orbitam exi-
Theol.

erunt. Possem facilè hic attexere syllabum Sapientissimorum Scholasticorum, malè de contrariâ opinione sentientium: at ni mihi ipse modum ponam circa notas, quas impingunt, video, nullum fore Scholasticorum allegandorum finem: quia tamen in Cursu Philosophico de universali concursu Dei cum creaturis, imò & de ipsâ prædeterminatione plura spaciofo calamo, dedimus universalem doctrinam ad hoc punctu mde libero Arbitrio, in quo versamur, necessarium erit restringere.

2. Constat igitur hæc communis sententia ex unanimi Patrum consensu inter explicandum ea Scripturæ loca; scilicet Actor. 17. *In quo vivimus, movemur, & sumus* Isaia 26 *Omnia opera nostra operatus es in nobis Domine*, 1. Corinth. 12. *Operatur omnia in omnibus* Joan. 5. *Pater usque modo operatur*. Igitur
A bonum

Probat
ex pluri-
bus Scrip-
turæ locis
& ex S.
August.

bonum omen, & agmen ducat primus S. August. lib. 5. de genef. ad litt. cap. 20. ad rem inquiring. Sunt, qui arbitrantur tantummodò mundum factum à Deo, cætera jam fieri ab ipso mundo, sicut ille ordinavit, Deum autem ipsum nihil operari; contra quos profertur illa sententia Domini: Pater meus usque nunc operatur. Et infra: Sic ergo credamus, vel si possumus: etiam intelligamus, usque nunc operari Deum, ut si conditis ab eo rebus, operatio ejus subtrahatur, intereant. Subdit etiam: Mover itaq; occultè à potentiâ universam creaturam suam, eog. motu illa versata, &c.

Item ex S. Anselmo in Concordia c. 2
3. Sequitur Anselmus in Concordiâ, cap. 2. dicens: Omnis qualitas, & omnis actio, & quidquid aliquam habet essentiam, à Deo est, à quo omnis justitia, & nulla injustitia. Facit igitur Deus omnia, quæ justâ vel injustâ voluntate fiunt, id est, bona opera, & mala; in bonis quidem facit, quod sunt, & quod bona sunt: in malis verò facit, quod sunt; sed non quod mala sunt. Idem iterat cap. 4. dicens: Deus habet in bonis, quod bona sunt per essentiam, & quod bona sunt per justitiam; in multis verò solummodò quod bona sunt per essentiam, non quod mala sunt per absentiam debite justitiæ; quia non est aliquid. Certè non potuit Sanctus Anselmus expressiùs sententiam tradere de consensu, seu motione Dei ad quasvis actiones immediata, quam his locis fecit.

Rursus ex S. Bonaventura in 2. dist. 37. a. 1. q. 1.
4. Sanctus Bonaventura efficacissimam aliam rationem breviter, & optimè præbet in 2. distinct. 37. art. 1. quæst. 1. per hæc verba: Quia enim Deus est causa primordialissima, idè est influentia maxima in causas secundas, & adeò magne influentia, ut nec modicum, seu quantumcumq; parvum (dum tamen aliquo modo sit ens) procedat ab aliquâ causâ creatâ, nisi cooperante divinâ potentiâ; omnis autem potentia creatâ quantum est de se defectiva est, nec est purè activa; ergo quantumcumq; faciat modicam operationem, necesse habet adjuvari ab eâ potentiâ, quæ est actus purus propter omnimodam impermixtionem cum materiâ, & quæ sola sibi sufficit, nullo modo indigens adjuvari ab aliâ causâ. Et idè hæc propositio, quæ dicit omnem actionem esse à Deo, solum quod actio est, absque omni ambiguitate tenenda est. ita Sanctissimus Doctor Bonaventura. Eundem concursum probat Sanctus Bernardus in libro de libero arbitrio, versus finem dicens: Deus voluntatem applicat operi, & opus explicat voluntati; Ita ibi. Sed applicare & movere perinde se habent, sicut in idem recidunt, quod artifex moveat instrumentum, ac quod illud applicet.

Tandem ex Aristotele, & S. Thom. 8. phys. tex. 35.
5. Denique hanc doctrinam ortum duxisse ab Aristotele totius Philosophiæ Principe passim volunt Scholastici, inter quos nobilissimus ejus Interpres D. Thomas 8. Physicor. textu 35. dicens: Utraque igitur movere dicimus, & primum & ultimum moventium: sed magis primum; illud enim movet ultimum,

sed non hoc primum, & sine primo quidem ultimum non movebit; illud autem sine hoc; ut baculus non movebit nisi moveatur ab homine. Ita ibi. Nec est audiendus Penotus, dum ait, nihil firmum posse colligi ex Aristotele ad ostendendum, voluntatem in suos actus à Deo moveri; tum quia in eo textu universaliter loquitur Philosophus; tum quia receptissimum est in Scholis alterum ejusdem principium, scilicet omne quod movetur ab alio movetur.

LECTIO II.

Patrum Dominicanorum expenditur Placitum.

6. Prima in hoc puncto sententia, quæ à Magistro Bannez radices fecit in Illustrissimâ PP. Dominicanorum Scholâ, asserit, Deum prædeterminatione quâdam physicâ liberè arbitrium præmovere quoad exercitium operandi ita, ut prædeterminatio ad voluntatis consensum: non solum ipsum consensum antecedit, ad quem datur, & applicat voluntatem; sed tali vi, & efficacîâ præmoveat, ut impossibile sit, quod liberum arbitrium, post eâ physicâ prædeterminatione, conjungat, & ponat actum contrarium, sive dissensum cum illâ. Hæc opinio ut jacet à Magistro Bannez ad posteros usque hujus Scholæ Doctores sic pervasit, ut eam velut primum certissimumque principium sibi præfigant ad expediendas controversias de Auxiliis, aliasque difficultates, quæ meliorem suæ Theologiæ partem occupant. Quia tamen ab incunabulis minimæ nostræ Societatis Jesu Doctores nostri vires & animum contra hunc opinandi modum acriter intenderunt, nec usquequaque disputandi calor defervit ex frequenti incurfu disputantium, plura antiqua noviter dicta sic apprehendo, ut nisi explicentur, & nobis constet, quæ jam licet eorum mens, vel potiùs loquendi modus, oleum & operam ludere, nobis necessum erit, nec sine magno hujus gravissimæ controversiæ præjudicio; à quâ potissimum pendet concordia gratiæ efficacis, & aliorum actuum divinorum cum libero arbitrio. Id ergo non aliter præstabo, nisi puro veritatis candore percurrendo Recentiorum Dominicanorum sensum, & quoad fieri possit, modos etiam loquendi.

7. Igitur in controversiâ, de quâ agimus, est primum adversæ partis principium, Deum non solum moraliter movere liberum arbitrium ad operandum, scilicet ei objectum per illustrationem aliquam proponendo; sed etiam eum physicè præmovere immitendo videlicet, & infundendo potentiam liberæ

Compe
et
Ripalda

Expenditur prima prædeterminatio à Thomistis acriter propugnata.

Principia recentiorum quibus immititur physica Thomistarum prædeterminatio liberæ

libere aliquid, quo liberum arbitrium motum suas liberas operationes eliciat. Ita ut haec praemotio sit immutatio quaedam physica voluntatis. Sic omnes Contrarii cum Magistro Gonet tomo 3. disput. 6. artic. 2. & Illmo Godoy,

8. Secundum principium est, Deum non solum liberum arbitrium praemovere praemotio ad consensum antecedenti; sed etiam physice praedeterminare voluntatem ad unum; ita scilicet, ut voluntas, quae ex se est indifferens ad amandum vel odio habendum, sive ad amandum, vel non amandum praedeterminetur physica illa, & praevia motione ad amandum potius, quam odio habendum, vel potius ad amandum, quam non amandum. Ita Schola contraria, ut colligitur ex Gonet loco citato §. 4.

9. Tertium ejusdem Scholae principium est, voluntatem, quae erat in potentia ad operandum, constitui praedeterminatione divina in ratione principii actualis operationis, non quod physica praedeterminatio sit ipsa voluntatis operatio; sed quod ipsa voluntas, quae mere passivè se habet respectu praedeterminationis, per istam constituatur in ratione principii actualis, seu actualiter elicentis volitionem, habentisque cum ipsa volitione indissolubilem nexum; quia constitutum principii actualis, ut ait Gonet, duo habet, nimirum & quod sit indissolubiler connexum cum ipsa operatione (im-plicat enim, dari actualem operationis principium, & non poni ipsam operationem) & quod eam prioritare saltem naturae antecedar. Ita idem Magister, ut constat ex suo §. 7.

10. Quartum principium est, actualem operationem voluntatis esse impossibilem, nisi Deus imprimat voluntati creatae, sive libero arbitrio physicam illam praedeterminationem; item carentiam, sive omissionem liberam actualis operationis, sive actum oppositum illius operationis ad quam datur physica praedeterminatio, esse omnino impossibilem cum tali praedeterminatione, ita ut tam chymera sit conjunctio carentiae operationis, vel actus oppositi cum physica praedeterminatione, ac hominem equum dicimus chymeram. Ita Gonet per totam disputationem citatam, & omnes ejusdem Scholae Recentiores tam in eorum scriptis, quam in publicis disputationibus.

11. Quintum principium est, Deum movere, praedeterminare voluntatem motione illa praevia, secundum ejus conditionem, & naturam; ita tamen, ut ex necessitate non moveatur; sed maneat indifferens non indifferentiâ potentiali, & suspensivâ (repugnat enim voluntatem efficaciter moveri ad agendum, & tamen manere in mera potentia indeterminatione, ac suspensione) sed indifferentiâ actuali & positiva; quia ita illa movet

Theol.

ut sub divina motione semper retineat dissentendi potentiam, quia quavis per divinam motionem praedeterminetur ad unum, indeterminatè se habet ad alia. Ita Magister Gonet §. 15.

12. Igitur in hoc principio mens Recentiorum hujus Scholae est primò quod voluntas nostra ut est, & consideratur ante motionem divinam, habeat solum potentialem & suspensivam indifferentiâ eò quod voluntati deficiat actus divinae motionis, quo illa potentialis indifferentiâ suppletur in ratione principii actualis, & in esse talis constituitur per eam motionem. Secundò, quod voluntas posita illa motione Dei, jam non remanet cum indifferentiâ potentiali, & suspensivâ. Tum quia indifferentiâ potentialis jam est in actu per talem motionem: Tum quia jam est determinata per illam ad amorem v. g. & sic non se habet suspensivè respectu amoris, cum ad illum sit infallibiliter determinata: Tertio, quod voluntas licet sit determinata, aut praedeterminata ad amorem, adhuc sub tali praedeterminatione, & prout illi substat, retinet dissentendi potentiam, & in alia objecta, & particularia bona tendendi. Unde si tot terminorum multiplicationem excusemus, ut videtur, nihil sibi volunt, nec intendunt Dominicani Patres, quam hoc, scilicet voluntatem sine illius motionis complemento, & applicatione, se habere tanquam potentiam remotam ad actualem operationem ex defectu illius requisiti necessarii, sicut ignis sine applicatione ad passum se habet non ut potentia proxima, & expedita ad comburendum; sed solum ut potentia remota: posita verò jam praedeterminatione ad amorem, se habere respectu amoris ut potentiam proximam, & completam, sive ut potentiam applicatam ad illum: ac verò respectu odii, & aliorum objectorum se habere tanquam potentiam remotam in ratione principii actualis eò quod non est applicata à Deo ex defectu divinae praemotiois ad entitatem odii, & aliorum actuum.

13. Ex his principiis plura deducunt hujus Scholae Recentiores, quae tum in suis libris, tum in publicis Theatris uno ore passim ab ipsis proferuntur. Inferunt enim primò, cõcedendum esse hanc physicam praedeterminationem ad materiale actus mali, quin hoc repugnet primae causae sanctitati, Inferunt secundò, alia plura, quae tum ex eorum responsione ad argumenta nostra, tum ex dicendis alibi, dum de concordia liberi arbitrii cum efficaciam gratiae disputemus, latiori calamo constabunt: est enim longè diversa controversia, an liberum arbitrium moveatur à Deo per hanc physicam praedeterminationem à calia, quae perit an efficaciam gratiae in illa consistat.

Expendi mus Tho misticae doctrinae nucleum.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

17. 20. 10.

LECTIO III.

*Physica Patrum Dominicanorum
prædeterminatio ab autoritate
Divi Thomæ convellitur.*

14. **U**T ab ipsis fundamentis convulsa Physicæ prædeterminationis machina per se concidat primum concertationis arietem ex Angelico Doctore ei admoveamus, ut quod M. Gonetus nobis intemptivo plausu fugillat merito in ipsius caput regerere possimus cum Enquerio hom. 2. sic dicente: *Varius enim absque dubio nicitur privilegii, qui causam de adversariis asserit instrumentis: speciosa victoria est, contrariam partem chartulis suis, veluti propriis laqueis irretire.* Ita ille. Et ut id efficaciter præstem. Dicendum iudico, Divum Thomam sic sentire pro libero arbitrio contra physicam prædeterminationem, ut solus ille contra Dominicanos Patres nobis sufficeret. Assumptum probo primo ex Divo Thomâ quodlibeto 1. artic. 8. adz ubi ait: *Dicendum quod Deus movet omnia secundum modum eorum: & idem divina motio à quibusdam participatur cum necessitate à naturâ, à rationali cum libertate propter hoc, quod virtus rationalis se habet ad opposita, & idem Deus movet mentem humanam ad bonum quod tamen potest motioni resistere, & sic ex Deo est, ut homo se ad gratiam præparet; sed quod gratiâ careat, non habet causam à Deo, sed ab homine secundum illud Osee 13. Perditio tua ex te Israël, tantummodò ex me auxilium tuum.* Sic ibi Angelicus Doctor.

15. Ex quibus unum, vel alterum discursum formamus. Sit primum. Deus movet omnia secundum modum eorum scilicet causas necessarias, & naturales, & causas etiam liberas. Sed causa naturalis & necessaria habet modum determinationis ad unum, sicut ignis habet suum modum; scilicet quod ex naturâ suâ sit determinatus ad comburendum. Ergo motio divina, quâ Deus movet ignem ad operandum habet hunc modum determinationis ad unum; scilicet ad solum comburendum: quia non comburere, vel etiam infrigidare non sunt secundum modum ignis, qui ex naturâ suâ est ad solum combustionem determinatus. Subsumo nunc, Atqui modus causæ liberæ, sive liberi arbitrii non est solum ad amandum, nec solum ad non amandum, nec item solum ad odio habendum. Sed modus illius est ad utrumlibet ex naturâ suâ, scilicet ad amandum vel non amandum, ad amandum, vel odio habendum. Ergo motio divina, quâ Deus liberum arbitrium movet, habet

hunc modum determinationis; ita scilicet movere voluntatem, ut ex se indifferenter moveat liberum arbitrium secundum ipsius modum indifferentiæ, & dominii. Atqui prædeterminatio physica voluntatis ad amorem tantum, est cum illo essentialiter connexa. Ergo omnino contraria prædictæ motioni, quam docuit Divus Thomas: Ergo alia est motio Divi Thomæ, & longè alia, quàm intrusam à Bañez contrarii nostri defensant.

15. Vel clariùs, Liberum arbitrium ex suis propriis, & intrinsicis viribus est potius ad nolendum, vel non? Si primum, non indiget tuâ physicâ prædeterminatione ad tollendam indifferentiam arbitrii. Si secundum, ergo liberum arbitrium ex parte suæ potentia non habet hunc modum, scilicet esse potius potentiam ad nolitionem, quàm ad volitionem. Tunc sic. Sed physica prædeterminatio semper est ex naturâ suâ determinata ad unum; v. g. ad nolitionem potius, quàm ad volitionem, vel e contra, ut ipsimet Adversarii fatentur. Ergo alius est modus liberi arbitrii, & longè alius, & diversus modus physicæ prædeterminationis: non igitur potuit cadere in Angelicam Divi Thomæ mentem physica prædeterminatio; sed solum motio indifferenter se habens, & secundum modum indifferentiæ, & dominii movens liberum arbitrium ad operandum.

17. Secundus discursus potest sic produci. Juxta Divum Thomam sic Deus mentem humanam movet ad bonum, quod tamen potest huic motioni resistere, ut patet ex eisdem verbis. Stemus hic simul, & unum solum de mente Divi Thomæ consulamus. Vel ergo mens humana potest huic motioni resistere ita, ita ut actualis resistentia sit possibile, antequam Deus hanc motionem infundat, eamque libera potentia recipiat: vel ita, ut actualis resistentia sit in eo instanti possibilis, in quo divina motio esse in voluntate supponitur; vel denique ita, ut actualis resistentia sit possibilis in alio instanti, in quo jam non sit illa motio? Certè unum ex his non poterit Adversarius effugere; nam ex certissimo in omni Scholâ principio, & naturali lumine noto, possibile positum in actu eo pacto, quo est possibile, nullam contradictionem involvit. Si ergo dicatur primum, scilicet quod actualis resistentia voluntatis solum sit possibilis, antequam Deus ei motionem infundat, eamque libera potentia recipiat; contra est efficaciter. Ergo voluntas solum potest divinæ motioni resistere, antequam in voluntate existat divina motio. O gloriosum triumphum, hostem non existentem posse devincere, eique resistere! Unde verba Divi Thomæ, scilicet: *Sic Deus mentem humanam movet ad bonum, quod tamen potest huic motioni resistere: nobis hunc sensum*

Sic S. Th. cõtra physicam prædeterminationem pugnat, ut solus ille cõtra PP. Dominicanos nobis sufficiat.

Ex prædicto testimonio primum et formamus discursum Adversarios efficaciter impotentem.

Clariùs Propositus ratio clarior

Altero discursu Thomæ ista est: Mens humana potest voluntatis potentiam liberam ad resistendum divinae motioni dilectum te tripliciter robusto cornu gudente.

sensum adherent. Sic, Deus movet mentem humanam ad bonum, quod tamen potest huic motioni resistere, antequam existat hæc motio: qui sensus præterquam quod risu excipiendus, contradictionem involvit; si enim Deus movet, si huic motioni potest resistere, quomodo resistentia possibilis potest referri ad motionem antequam existat?

Reliqua dilemma ris extrema pro-moventur

18. Si tamen tertium admitatur, scilicet quod actualis resistentia sit possibilis in alio instanti, in quo jam non sit illa motio; contra etiam est. Ergo voluntas solum potest motioni resistere, ita ut actualis resistentia voluntatis sit possibilis pro eo instanti, pro eo quidem tempore, quo transierit & jam non sit talis motio divina. O insignem, promptam, & expeditam voluntatis nostræ victoriam! Ac si Turca nos suo exercitu cingeret, & gregarius de turba miles in medium proficeret, seque ipsum jactans diceret: estote animi, excutite metum; quid hostem formidatis? Ego solus nunc retineo potentiam ad resistendum Turcarum copiis; sed actualis mea resistentia solum est possibilis, postquam Turca de terrâ nostrâ decesserit. Quis non rideret inanem illam potentiam ad resistendum hostibus? At si tertium illud dilemmatis amplectantur Contrarii, potentiam resistendi in voluntate, adhuc existente motione, non negamus; sed non esse majori commendatione dignum, ac fuisse illa militis gregarii, potentiam planè asserimus, sensu omninò alieno à mente D. Thomæ.

19. Restat jam solam secundam dilemmatis pars, ad quam cogimus, & prædeterminamus Adversarium. Si ergo secundum hæc asserat, scilicet quod actualis resistentia sit in eo instanti possibilis, & pro eo, in quo talis divina motio esse in voluntate supponitur: ergo actualis resistentia voluntatis est possibilis in eodem instanti cum illâ motione ex suppositione, quod illa in eo existat instanti: ergo actualis resistentia non solum est possibilis simpliciter; sed etiam simpliciter compossibilis in eodem instanti cum illâ motione. Probo consequentiam. Quia juxta Contrarios actualis huic motioni resistentia est in eodem instanti possibilis, in quo talis divina motio esse, aut existere in voluntate supponitur, Sed ex suppositione quod in eo instanti talis motio existat, impossibile est, eam non existere; quia res dum est, necesse est esse. Ergo si actualis resistentia est possibilis in eo, & pro eo instanti, sequitur etiam quod sit cum illâ motione compossibilis in eo, & pro eo instanti.

Resutatur Gonetur distingues motionem physicalem & morale

20. Hinc manet præoccupata solutio Magistri Gonetii tomo 3. disp. 6. ubi duplicem motionem distinguit, aliam moralem, & morale cui voluntas, tam in sensu composito, quam

diviso, tam potentiâ antecedenti, quam potentiâ consequenti potest resistere, & de facto resistit: quæ motio dicitur purè excitans, & tantum sufficiens præbet auxilium. Aliam verò motionem physicè prædeterminatam, & in quâ stat physicè prædeterminatio: cui voluntas nunquam resistit, nec potest illi resistere in sensu composito, & potentiâ consequente; hoc est, primæ motioni ita potest resistere, ut cum illâ possit componere & cõjungere dissensum: at verò secundæ motioni ita potest resistere, ut licet possit ponere dissensum; non tamen potest cum illa resistentiam, sive dissensum componere. Ita Gonetus, qui hoc effugio nobis herbam porrigit, atque campum.

consa rationem nostram evadere.

21. Rem ostendo. Vel ergo locus Divi Thomæ, scilicet quod voluntas potest divinæ motui resistere, intelligitur in Scholâ Dominicanâ de motione purè existenti, & morali; vel de motione physicè prædeterminante? Si primum: ergo præcipua eorum arma, quæ nituntur in eo, quod milles repetat Divus Thomas, scilicet causam primam movere secundas, ac proinde liberum arbitrium ad operandum; inutilia redduntur contra majorem Doctorum nostrorum partem; cum illi omnia Divi Thomæ loca æquè, ac facile possint interpretari de motione excitanti & morali; non verò de physicâ & reali; aut ostendat clavem, quam Angelicus Doctor ad sua aperienda loca ipsis præstiterit, & nostris denegaverit. Præterea verba illa Divi Thomæ, scilicet; *Dicendum quod Deus movet omnia secundum modum eorum; & ideo divina motio à quibusdam participatur cum necessitate à naturâ, à rationali cum libertate, &c.* Satis ostendunt motionem in ratione causæ universalis: nec habet hic locum motio moralis, & excitans: nam causæ necessariæ, quæ cum necessitate participant motionem illam, ut expressè docet S. Doctor, non possunt moralem participare motionem.

Non est intelligendus S. Th. de divinâ motione morali.

22. Si secundum, invictæ manent adhuc rationes nostræ supra exarata: Tum quia eandem vim, & efficaciam, quam habet voluntas consequens, & efficax Dei, habet in Scholâ contrariâ prædeterminatio, seu præmotio physica. Sed voluntati efficaci Dei, nec in sensu composito, nec in sensu diviso, nec potentiâ antecedenti voluntas potest resistere: ergo nec physicæ prædeterminationi. Minor communiter ab Adversariis conceditur, & est expressè Divi Thomæ pluribus in locis, & præcipuè in quolibet. 1. art. 3. dicentis: *Prædestinatio habet certitudinem ex parte scientiæ Dei, qui non potest falli: & ex parte voluntatis divinæ, cui non potest aliquid resistere.* Ita Divus Thomas. Ergo si prædeterminatio physica, aut motio divina cum consensu eandem essentialem connexionem haberet

Capitulus est ergo de motione physica, cui non ponitur à Thomistis nec in sensu diviso, nec in composito, nec antecedenti, nec consequenti potentia resistere potest voluntas

Compe
et
Ripalda

haberet, ad habet voluntas, siue volitio Dei
mouentis, sicut docet Magister Anglicus,
quod nulla res potest diuinae voluntati res-
sistere, eadem non possit resistere physicae, & praeci-
sae motioni diuinae. At in loco, quo Prae-
determinatores urgemus, oppositum edo-
cet, dum ait: Sic Deus mouet mentem huma-
nam ad bonum, quod tamen potest huic motioni
resistere. Ergo, &c.

22. Ad haec venit addendum illud, quod
infra expendemus, scilicet eam potentiam,
quam habet voluntas ad resistendum moti-
oni, scilicet antecedentem, non vero con-
sequentem; in sensu diuino, non vero in sensu
composito, quod solet esse contrariorum azy-
lum; eam, inquam, etiam habiturum gre-
garium illum militem (de quo supra) ad
resistendum inimicis, videlicet antecedentem,
& in sensu diuino; & tamen eam esse
inanem, resistendi potentiam, nemo erit,
qui dubitet. Hunc praeractum Diui Thomae
locum lento ac spatiofo calamo ideò evol-
uimus: tum quia singularis admodum est, &
non ita inter nostros Doctores frequens.
Tum quia potest esse Achilles omnia euer-
tens contrariae Scholae principia. Nunc er-
go plura alia Sancti Doctoris testimonia
praedeterminationem physicam oppugnan-
tia, breuiter percurramus.

23. Secundus locus sumitur ex quaest. 22.
de Veritate, art. 6. in corpore ait 6. ubi ait:
Ex hoc aliquid dicitur necessarium, quod est im-
mutabiliter determinatum ad unum, Ergo vol-
untas, posita physica praedeterminatione ad
amorem, non dicitur causa libera respectu a-
moris: sed necessaria. Probo consequen-
tiam. Posita in voluntate physica praedeter-
minatione ad amorem, voluntas est immu-
tabiliter non solum determinata, sed praede-
terminata ad amorem. Atqui ex hoc aliquid
dicitur necessarium, iuxta D. Thomam; quod
est immutabiliter determinatum ad unum.
Ergo. Minor est Diui Thomae. Probatur
major. Quia qui recipit formam essentiali-
ter & immutabiliter connexam cum aliquo
effectum, determinatur eadem immutabili-
tate ad illum. Nec obstat, quod voluntas
non sit ex natura sua determinata ad talem
effectum potius quam alium: hoc enim est,
quod intendimus, quod scilicet voluntas
ex se libera ab agente extrinseco per deter-
minationem physicam necessitatur, sicut
aqua licet ex natura sua sit determinata ad
frigefaciendum, si ei ab extrinseco agente
calor adueniat per illum necessariò deter-
minatur ad per accidens calefaciendum.

3. Locus
Ang. Do-
ctoris de-
sumitur
ex eisdem
qu. & ar.

24. Tertius locus sumitur ex eisdem quaestio-
ne & articulo, in quibus ait: Cum Deus
omnia moueat secundum conditionem mobilitum,
ut leuia sursum, & grauia deorsum, etiam volun-
tatem mouet secundum eius conditionem, non

ut ex necessitate; sed ut indeterminatè se ha-
bentem ad multa. Ita ibi. Tunc sic primò. Sed
conditio voluntatis non est ad unum. Ergo
Deus non praedeterminat eam ad unum. Se-
cundò. Quia ly. Non ut ex necessitate, sed ut
indeterminatè se habentem ad multa; sunt ter-
mini inter quos Diuinus Thomas non inuenit
medium; alias nihil concluderet. Ergo si
motio diuina non mouet indifferenter, &
indeterminatè voluntatem ad multa, ita ut
voluntas sic mota pro suo libero arbitrio eli-
gat unum potius, quam aliud, liberum arbi-
trium ex necessitate movebitur.

25. Quartò. In secundo sententiarum
quaest. 1. artic. 1. ait: Ipsa potentia volu-
ntatis, quantum in se est, indifferens est ad plura, sed
quod determinatè exeat in hunc actum, vel in
illam, non est ab alio determinante, sed ab ipsa
voluntate. Atqui Dominicanorū Schola op-
positum omnino docet, dum ait, quod vol-
untas ex se est indifferens, sed quod determi-
natè exeat in hunc actum potius quam in il-
lum, non provenire ab ipsa voluntate, sed à
Deo physica praedeterminatione ipsam pro-
mouente ad hunc actum potius, quam alium.
Ergo contra Diuum Thomam.

26. Quintò. Hoc ipsum clarè ostendit
Sanctus Doctor, ubi supra dist. 2. ubi ait:
Deus mouet voluntatem hominis, sicut uniuersa-
lis motor ad uniuersale objectum voluntatis,
quod est bonum, & sine hac uniuersali motione
homo non potest aliquid velle; sed homo per ra-
tionem determinat se ad volendum hoc, vel illud,
quod est verè bonum, vel apparens bonum. Ita
ibi. Tunc sic. Primò iuxta Diuum Thomam
licet homo sine motione Dei ut primi-
uentis non possit aliquid velle; tamen eà
posita: se determinat ad hoc, vel illud, licet
esse non possit sine motione Dei, erit tamen
à voluntate libera, posita motione. Secun-
dò. Quia Deus mouet ad uniuersale objectum.
Ergo non mouet per physicam praedetermi-
nationem. Consequentia probatur. Quia praede-
terminatio, ut docent Contrarii, est ad unum
actum determinatè potius, quam alterum,
ad unum objectum potius quam aliud.
Sed unum objectum potius quam aliud, non
est uniuersale objectum. Ergo &c.

27. Sextò. Idem Sanctus lib. 3. contra
gentes, cap. 66. num. 5. ait: Primum autem
in omnibus effectibus est esse: nam omnia alia sunt
determinationes ipsius. Igitur esse est proprius effe-
ctus primi agentis, omnia alia agunt ipsum, in
quam agunt in virtute prima gentis. Secunda
autem agentia, quae sunt quasi particularisantes,
& determinantes actionem primi agentis, agunt
sicut proprios effectus alias perfectiones, quae de-
terminant esse. Ita ibi. Tunc sic. Actio pri-
mi agentis, quam recipit causa secunda, siue
secundum agens ad operandum, est ipsa phy-
sica Dominicanorum praedeterminatio. Sed
iuxta Diuum Thomam secunda agentia, ac
proinde voluntates nostrae particularizant,
&

4. Argu-
m. ex 1.
sent. q. 1.
art. 1.

5. ex eod.
S. Doct.
ubi supra
dist. 2.

6. ex lib.
3. contra
gentes, c.
66. n. 5
unde praer-
fens feb-
natiatur
ratiocinatio

& determinat physicam prædeterminationem : atqui non determinat illam per modum causæ efficientis : Tum quia primum movens à nullo efficienter movetur ; tum quia, ut Schola contraria docet, respectu actionis primi moventis secundum agens purè passivè se habet. Ergo secundum agens solum determinat actionem Dei quantum ad suam propriam operationem, v.g. actio primi moventis cum ex se sit indifferens, & universalis, utpotè agentis infiniti, & sufficientis ad omnia, in igne recepta determinatur ad calefaciendum, & non ad alium effectum : quia ignis ex se est determinatus ad solum calefaciendum : at verò recepta in secundo agente libero, non determinatur solum ad volendum; quia liberum agens non est solum ad velle, sed ad velle & nolle: ac proinde actio Dei, quæ secundum se considerata ; utpotè agentis universalis ex se erat indifferens, & universaliter se habens ad omnes effectus qui sunt intra spheram causæ, primæ, recepta in nostrâ voluntate, jam non est indifferens ad omnes illos effectus in universali : sed solum est indifferens ad velle & nolle; ad consensum & dissensum, qui sunt intra spheram liberi arbitrii ipsam recipientis : quia quidquid recipitur, per modum recipientis recipitur.

26. Hinc est, quod actio, seu motio divina posita in voluntate, non est connexa cum uno actu, vel cum uno objecto, ut edocent Adversarii de prædeterminatione, sed indifferenter se habens secundum indifferenciam voluntatis ad hunc, vel illum actum, ad hoc vel illud objectum, quæ per ratione proponuntur voluntati: jam verò cum eligere sit tam proprius, & peculiaris effectus nostri liberi arbitrii, sicut calefacere est proprius effectus ignis; liberum arbitrium pro sua indifferentiâ domini determinat actionem Dei ad hoc potius bonum, quam aliud, ad hunc actum potius, quam alium, sicut ignis determinat actionem divinam, quâ movetur ad calefaciendum, ad quem effectum naturâ suâ est determinatus, licet certum sit, quod tam liberum, quam necessarium agens sine actione & motione Dei non possint proximè suos effectus operari.

7. Ex lib. 2. contra gentes c. 6. 27. Septimò. Idem clarè insinuat Sanctus Doctor I. contra gentes cap. 6. dicens : *Dominium autem, quod habet voluntas supra suos actus, per quod in ejus est potestate velle, vel non velle, excludit determinationem virtutis ad ad unum, & violentiam cause exterioris agentis, non autem excludit influentiam superioris cause, à quâ est & esse, & operari.* Ita Sanctus Thomas. Tunc sic. Voluntas ut est domina suorum actuum non excludit influentiam Dei ad operandum, sed excludit determinationem virtutis ad unum : Ergo influentia Dei non stat in physicâ prædeterminatione, quæ determinat voluntatem ad unum.

28. Octavò. Lib. 3. contra gentes, cap. 90. ait. *Quod Gregorius Nisenus dicit in libro, quem de homine fecit, providentia est eorum, quæ non sunt in nobis, non autem eorum, quæ sunt in nobis : & Damascenus eum sequens, dicit in secundo libro, quod ea, quæ sunt in nobis, Deus prænoscit, sed non prædeterminat. Exponenda sunt, ut intelligantur, ea quæ sunt in nobis, divina determinationi non esse subjecta, quasi ab eâ necessitatem accipientia.* Ita ibi. Ubi ponderandum est, prædeterminare actus, qui sunt in nostrâ potestate (quod negat Damascenus) in ore Divi Thomæ idem esse, ac ad illos voluntatem necessitatem accipere.

29. Hic sistimus, non quia plura alia loca Divi Thomæ, in quæ calamus facilè decurreret, non suppetant ; sed quia ex dictis clarè ostenditur, Divum Thomam nostrum liberum arbitrium semper vindicasse à physicâ prædeterminatione, quam Magister Bañez suæ obrudat Scholæ, & à nostrâ Sapientissimus Pater Molina repellere conatus fuit. Tum etiam quia plura ex eodem Angelico Magistro in cursu philosophico dedimus, & alia in hujus operis decursu præstabimus, præcipuè in Concordiâ liberi arbitrii cum gratiâ efficaci.

LECTIO IV.

Nostrorum à ratione arma ad Theologicum M. Gonetii clypeum noviter examinantur contra physicam prædeterminationem.

30. **U**T nostrorum conatus, quibus in dies Jesuitica invalefcit Schola, irritos omninò redderet Gonetus, clypeum suæ Theologiæ laboravit, quo ita excipit nostrorum jacula contra physicam prædeterminationem, ut illo solummodò objecto, facilè putet, ad irritum cadere nostrorum rationum ictus. An verò sit vera, sicut est facilis, illius existimatio, non melius constabit, quam si expendamus, quo pacto vim nostrorum argumentorum aut declinet, aut suo clypeo repellat.

Nostratæ rationum arma ad Gonetii clypeum noviter examinamus.

31. Sit ergo nostrorum primum argumentum. Liberum agens, quatenus tale est, suppositis ad agendum prærequisitis, potest agere in sensu composito : ergo & non agere in eodem sensu. Patet consequentia Tum ex indifferentia arbitrio libero competenti Tum etiam ex communi Doctorum sensu, qui cum docent illud esse liberum agens, quod potest agere & non agere. Utrumque sine dubio eodem modo usurpant, & eodem modo posse dijudicât. Ergo si agens liberum non agere, positus

Primum Nostrorū argumentū innititur libertati potenti componere cum prærequisitis ad agendum, ipsum non agere,

positis omnibus ad agendum prærequisitis potest agere in sensu composito, poterit etiam eodem modo non agere. Tunc, sic, posse agere in sensu composito, est posse componere actionem cum physicâ prædeterminatione, quæ in Schola contraria est unum de prærequisitis ad operandum: similiter posse non agere in sensu composito, est posse componere non actionem, seu istius negationem cum eadem physicâ prædeterminatione. Atqui positâ physicâ prædeterminatione, liberum arbitrium, seu voluntas non potest componere non actionem, sive istius negationem cum physicâ prædeterminatione, ut omnes Contrarii fatentur. Ergo physicâ prædeterminatione positâ, non remanet voluntas libera ad agere, & non agere.

Distinguit
M. Gonet
prærequisita
ex parte
potentiæ,
& actus
1. & ex
parte
potentiæ
applicatæ
vel appli-
cationis
potentiæ.

32. Hunc primum clypeo tectus M. Gonet sic declinat ictum, ex illoque totâ ejus Schola. Ad primum, inquit, distinguo antecedens: liberum agens, suppositis ad agendum prærequisitis ex parte potentiæ, & actus primi potest agere in sensu composito, concedo antecedens; prærequisitis ex parte potentiæ applicatæ, vel applicationis potentiæ & actus secundi, nego antecedens. His enim positis, liberum arbitrium, sive agens liberum, propriè loquendo, non potest agere, sed de facto agit, & est in exercitio actuali suæ libertatis: unde implicat, quod cum illis negationem actionis componat; aliàs simul ageret & non ageret. Ita Gonetus. Et paulo infra. Quod physica prædeterminatio licet sit prærequisitum ad operandum, non est de illis, quæ se tenent ex parte actus primi, & virtutis operativæ; sed solum est requisitum ex parte actus secundi; quia applicat voluntatem, eamque; reducit de actu primo ad secundum, constituens illam in esse principii actualis operationis, quo requisito posito, agens non potest agere, & non agere; sed de facto agit, retinendo tamen potentiam ad non agendum, seu ad non continuandam actionem, quam elicit. Ita ille tomo 2. disput. 6. de concord. libert. §. 2. num. 121.

Nucleus
olutionis
proponitur,

33. Verum dum singula percurro, quæ sparsim in hac solutione dicuntur, iterato ictu, & majori vi devolvitur argumentum. Ait primò, physicam prædeterminationem esse requisitum ad operandum ex parte actus secundi, & non ex parte actus primi. Ait secundò per illam constitui potentiam liberam in esse principii actualis operationis, ac proinde reduci potentiam de actu primo ad secundum. Ait tertio positâ prædeterminatione, agens liberum non posse agere, vel non agere; sed de facto agere, retinendo tamen potentiam ad non agendum, sive ad non continuandam actionem, quem elicit. Verum hæc majori difficultate laborant.

34. Ostendo primum: Tum quia si species se habeat per modum applicantis potentiam visivam ad videndum obiectum: tamen in sententiâ contrariâ species non est requisitum ex parte actus secundi; sed solum ex parte actus primi. Ergo licet prædeterminatio physica se habeat per modum applicantis potentiam liberam ad amandum obiectum, se debet tenere ex parte actus primi. Patet consequentia. Quia proprietates, quas Schola contraria adscribit suæ prædeterminationi, servatâ potentiarum analogiâ, tribuuntur faciliè speciei impressæ, ut latè ostendam suo loco, ubi hoc principium convellimus.

35. Ostendo secundum. Quia potentia ante physicam prædeterminationem erat in potentia ad volendum & nolendum, se suspensivè habens ad utrumque actum, ut potè carens actualitate divinæ motionis, quæ constituitur in esse principii actualis operationis: hæc enim est mens Contrariorum suis terminis expressa. Tunc sic. Vel illa potentia libera indifferens ad volendum, vel nolendum, est purè suspensiva ad utrumque actum, ut consideratur sine hac prædeterminatione, vel ad illam antecedit, vel est proximè potens velle & nolle, vel solum remotè potens? Non primum. Tum quia potentia proxima ad operandum est potentia applicata, & cui ad agendum nullum deficit requisitum. Atqui juxta Adversarios potentia libera sine physicâ prædeterminatione non est applicata ad operandum. Ergo sine illâ non est proximè potens operari. Major probatur. Quia potentia approximata ad operandum, & potentia ad idem applicata pro eodem sumuntur: Tum etiam quia potentia approximata, vel potens proximè operari, semper est conjuncta suæ operationi juxta naturam talis potentiæ vel liberæ, vel necessariæ. Atqui juxta Contrarios potentia libera sine tali prædeterminatione non est conjuncta operationi; aliàs jam subterfugeret divinum dominium, nec esset subjecta primo moventi, & alia quæ nobis solent ab Adversariis objici. Ergo ut consideratur sine prædeterminatione, sive ut ad illam antecedit potentia libera non est proximè potens ad volendum, vel nolendum.

36. Si verò secundum dicatur, quod scilicet potentia libera ut consideratur sine tali prædeterminatione, vel ut illam antecedit, solum est remotè potens ad volendum, vel nolendum: sic arguo. Illa potentia est remotè potens ad utrumlibet actum, scilicet velle, & nolle: non ita ut simul possit utrumque ponere actum, simultate se habente ex parte utriusque actus; ad hoc autem, cum sit simpliciter impossibile, non datur potentia libera adhuc remora. Sed taliter ut simul simultate ex parte potentiæ sit potens remotè

Ostendo,
Thomisti-
cam præ-
motiones
non esse
requisitâ
ex parte
actus 2. a
partem
speciei ap-
plicantis
vitem ad
videndum
obiectum.

Ripalda
ostendo,
nec per-
tam con-
stunt po-
tentiam
liberam in
esse prin-
cipii actua-
lis opera-
tionis.

Ostendit
similitudinem
potentiæ
liberæ, &
remotæ
ad utrum-
libet diri-
sivè po-
nendum,
non redu-
ci ad actum
2. poten-
tiæ appli-
catis per
Thomisti-
cam præ-
motionem.

remotè ad utrumlibet actum divisivè ponendum, videlicet vel volitionem, nolitionem relicta, vel nolitionem, volitione relicta. Atqui hæc simulas potentia libera, & remotæ ad utrumlibet actum divisivè ponendum, non reducit ad actum secundum potentia applicatæ, seu approximata ad operandum per illam physicam prædeterminationem. Ergo, &c. Major est Contrariorum. Minorem probò efficaciter. Simulas potentia libera ut remotè potentis ad volendum, vel nolendum, non est magis remotè potens ad volitionem, quam nolitionem, aut e contra. Ergo cum simulas illius potentia libera, & remotæ reducit in actum secundum principii actualis ad operandum per illam physicam prædeterminationem, non magis manet approximata ad volitionem, quam volitionem. Tunc sic. Sed potentia libera prædeterminata ad volitionem, solum manet approximata vi prædeterminationis cum volitione connexæ, ad solum volitionem, & non ad nolitionem. Ergo simulas potentia remotè potentis ad utrumlibet, non reducit per talem prædeterminationem de actu primo ad secundum, quo constituitur in esse principii actualis proximè applicati. Probatur consequentia. Simulas potentia in actu primo solum competit voluntati, quatenus voluntas est æquè potens ad volitionem, vel nolitionem. Atqui voluntas per prædeterminationem connexam. Ex natura sua cum volitione. non applicatur proximè ad nolitionem; sed solum ad volitionem. Ergo solum applicatur voluntas ut potentia volendi. Ergo simulas potentia non reducit per physicam prædeterminationem de actu primo ad secundum, quo constituitur, completur, & redditur proximè potens liberè operari. Probatur hæc consequentia. Voluntas non est solum potentia volendi; sed est simul potentia volendi, vel nolendi. Sed solum completur, solum applicatur, & solum constituitur principium actuale operationis, ut est solum potentia volendi; cum certum sit juxta Adversarios, voluntatem compleri, & applicari per illam physicam prædeterminationem, quæ solum est ad volendum. Ergo.

37. Urgeo iterum. Ergo hæc physica prædeterminatio tollit dominium completum, proximum, & expeditum voluntatis. Probo consequentiam. Ante illam divinam motionem voluntas non habet dominium completum, proximum, & expeditum; quia dominium ejus est ad utrumlibet, velle scilicet vel nolle, sine illa autem motione neutrum potest agere voluntas, cum sit simpliciter impossibile, voluntatem operari, seclusa omni motione, aut prædeterminatione divina, ut est principium Scholæ contraria. Atqui posita prædeterminatione non habet voluntas dominium completum, proximum,

Theol.

& expeditum ad utrumlibet, cum per illam solum approximetur, & compleatur in esse principii actualis ad unam determinatè. Ergo voluntas nunquam habet dominium completum, proximum, & expeditum ad utrumlibet.

38. Ostendo tertium. In quo peccat solutio Gonetii, quod scilicet posita prædeterminatione, agens liberum non potest agere & non agere, sed quod de facto agit, retinendo tamen potentiam ad non agendum, sive ad non continuandam actionem, quam elicit. Stemus simul cum Gonetio, ut probemus, hanc doctrinam esse omninò à veritate alienam. Assumptum ergo probò. Illa potentia, quam retinet agens liberum ad non agendum sub illa motione, vel est potentia proxima non agendi, vel solum est remotæ? Si primum, ergo illa potentia æquè sub illa, & per illam motionem est approximata, & applicata ad non agendum: si autem hoc ita esset, hoc, quod est non agere, posset conjungi cum illa potentia sub illa motione; quia omnis actus est conjungibilis cum sua potentia proxima, & completæ: si necessarius, cum sua potentia proxima necessaria; si liber, cum sua potentia proxima libera. Et quia Patres Dominicani constanter id inficiantur, nos constantissimè dicimus, in eorum sententia actum esse de potentia simulas potentia libera & proxima ad volendum, vel nolendum, & ad agendum, vel non agendum.

Omninò distat à veritate Gonetius asserens agens liberum physicè primum non posse agere, & non agere sed agendo retinere potentia ad non agendum: hæc enim proxima non est.

39. Si verò secundum dicat Gonetius? Ergo potentia quam liberum agens retinet, est potentia proxima agendi, & potentia remotæ non agendi; & si nunquam erit dare potentiam liberam æquè proximam, & ultimò completam ad agendum, & non agendum. Ergo liberum arbitrium in actu primo proximo, & completo, & in quo constituitur per illam Dei motionem, sic erit definitum in sententia Patrum Dominicavorum: *Liberum arbitrium in actu proximo, & completo est potentia proxime agendi, & remotè non agendi; est sententia proxima volendi, & remotæ non volendi.* Quæ definitio liberi arbitrii contrariatur menti Conciliorum, præsertim Tridentini, & Sanctorum Patrum, præcipuè Magni Augustini, & Sancti Thomæ, ut constat ex Lectione præcedenti; & ulterius est contra communem omnium Scholasticorum sensum.

Ergo erit remotæ, sic autem nunquam dabitur potentia libera æquè proxima, & ultimo completa ad utrumlibet

40. Procedo ulterius. Juxta M. Gonetium voluntas prædeterminata ad agendum, sive amandum, retinet solum potentiam ad non continuandam actionem, sive amorem quem elicit. Ergo continuatio amoris, sive actionis solum esset evitabilis à voluntate mota, & taliter prædeterminatâ. Patet consequentia. Quia eâ ratione, quâ voluntas libera sub illa motione retinet potentiam ad non continuandam actionem, sive amorem,

Procedo ulterius insequendo Gonetium robustâ ratione.

B

retinet

retinet quoque potentiam ad evitandam continuationem amoris, ut ex ipsis terminis constat. Tum sic. Ergo voluntas prædeterminata ad agendum, sive amandum, quoad primum esse actionis, sive amoris, non retinet potentiam ad non agendum, sive ad non amandum quoad primum esse non actionis, seu primum non esse amoris. Patet consequentia. Quia continuatio actionis, sive amoris non est primum esse actionis, sive amoris; cum non continetur, nec conservetur, nisi quod prius fuit; sed est secundum esse actionis, sive amoris: nam sicut primo esse rei opponitur primum non esse rei: sic secundo esse, sive continuationi rei opponitur secundum non esse, sive non continuatio rei. Atqui juxta Gonetum, ut constat ex ejus verbis: voluntas prædeterminata ad agendum, vel amandum, sub illâ motione, sive in sensu composito illius, solum retinet potentiam ad secundum non esse actionis, sive amoris: sive quod idem est, ad non continuandam actionem, vel amorem; ac proinde voluntas sub illâ motione, & in sensu composito illius non retinet potentiam ad primum non esse actionis, sive ad evitandum primum esse amoris. Ergo Hic ita, quæ claro, & legitimo discursu deducuntur.

41. Mittamus jam verborum officias, excutiamus paleas, difflemus aristas, ut disputationis granum ad rationis ventilabrum expendamus. Ergo voluntas nostra semel à Deo prædeterminata, nec potentiam antecedenti, nec potentiam consequenti fuit unquam potens proximè ad primò amandum. Hanc consequentiam concedunt Sectarii nostri temporis, meritò tamen eam negat pia, iuxta unquam ista, ac de universali Ecclesiâ benemerita semper illustrissima, ac sapientissima Patrum Dominicanorum Familia. At si eorum stemus principis, vi formalis consequentiæ illud consequens esse concedendum, hoc discursu ex doctrina Divi Thomæ accepto, efficaciter contendimus.

42. Angelicus Præceptor, ut constat ex D. Th. autoritate 5. Lectione præcedenti allatâ, ex ejus testimonio 5. antecedenti lect. exarato. sic ait: *Deus movet voluntatem hominis ut universalis motor ad universale objectum voluntatis, quod est bonum; & sine hac universali motione homo non potest aliquid velle; sed homo per rationem determinat se ad volendum hoc vel illud quod est verè bonum, vel apparens bonum.* Hoc supposito, arguo sic primò. Voluntatem prædeterminatam ad primò amandum, posse primò amare, vel primò non amare in actu primo, & potentiam antecedenti, nihil est aliud, quàm voluntatem, quæ est sub prædeterminatione, fuisse potentem in actu primo, & antecederet ad ipsam prædeterminationem ad primò amandum, vel primò non amandum. Atqui juxta Divum Thomam sine universali motione Dei, quæ apud

Patres Dominicanos est, & dicitur prædeterminatio physica, voluntas hominis non potest aliquid velle. Ergo voluntas hominis nunquam fuit proximè potens potentiam antecedenti ad primò amandum, vel primò non amandum. Patet consequentia. Quia si voluntas sine illâ universali motione, & potentiam antecedenti ad illam esset proximè potens ad primò amandum, vel primò non amandum, homo sine universali motione esset potens aliquid velle, ut constat. Sed hoc contradictoriè opponitur illi propositioni Sancti Thomæ scilicet: *Sine hac universali motione homo non potest aliquid velle.* Ergo.

43. Arguo secundò. Quando Divus Thomas verissimè & absolutè asserit, quod sine hac universali præviâ motione Dei homo non potest aliquid velle, aliquam potentiam illi negat; ac non negat, nec potuit negare potentiam remotam ad aliquid velle, ut est plerumque certum: ergo solum illi negat sine tali motione potentiam proximam ad aliquid velle, vel saltem negat illi aliquid quo voluntas constituitur proximè potens aliquid velle: ergo juxta mentem Divi Thomæ voluntas in actu primo, & prout est, aut consideratur potentiam antecedenti sine illâ motione universali Dei, non est potens proximè ad primò amandum, vel primò non amandum, ac per consequens nec potens proximè ad conjungendum primum esse amoris divisum à non amore, vel primum non esse amoris divisum ab amore. Ergo de primo ad ultimum voluntas determinata ad primò amandum, nunquam fuit in actu primo, proximo & completo, sive potentiam antecedenti potens proximè ad primò amandum, vel primò non amandum.

44. Jam verò quod voluntas prout est prædeterminata ad primò amandum, id est potentiam consequenti ipsam prædeterminationem Dei, non sit potens proximè non amare: sed de facto amans; planè concedunt Adversarii (ut constat ex solutione datâ) hoc suo argumento sibi convicti. Voluntatem prædeterminatam ad primò amandum, de facto non amare implicat. Sed etiam implicat, quod voluntas de facto primò amans, sit potens proximè, & expedita ad primò non amandum: aliàs daretur potentia proxima, & expedita ad conjungendum primò non amare cum prædeterminatione ad primò amandum vel potentia expedita ad primò non amandum, quando de facto primò amat: quæ omnia implicant. Ergo voluntas potentiam consequenti ad ipsam prædeterminationem, quam à Deo accepit ad primò amandum, non est potens proximè ad primò non amandum: ideoque consultè dicit Gonetus, quod voluntas sub prædeterminatione solum retinet potentiam ad non continuandam actionem, sive ad non continuandum amorem. Ex quibus

Infero cõtra Thomistas voluntatem semel à Deo prædeterminatâ, nec antecedentem, nec consequentem unquam fuisse proximè potentem ad amandum vel non amandum.

Id probò ex D. Th. testimonio 5. antecedenti lect. exarato.

Angelica asserens hominem sine universali motione non posse aliquid velle, solum illi denegat potentiam proximam.

Propositur ratio movens Gonetum ut dicat, voluntas physice prædeterminatâ ad agendum solum retinere potentiam ad non amandum.

quibus omnibus vi formalis consequentiæ deducitur, in sententiâ contrariâ nunquam dari potentiam proximè liberam & expeditam ad amandum, vel non amandum, ad volendum, vel nolendum; ac proinde per physicam prædeterminationem libertatem arbitrii proximam & expeditam ad utrumlibet actum sive contradictionis, sive contrarietatis, omninò destitui & enervari.

Licet illius rationis præmissæ sint veræ, & evidens conclusio illata, illa falsò accedunt. Thronistæ suæ præmori-
 45. Jam verò in argumento supra factò, quo se convincunt Adversarii, etsi concessã majori, & minori, & conclusio illa sit evidens, tamen Magister Bañez, & ab ipso omnes ejusdem Scholæ posteri Recentiores falso judicio laborarunt, & usquequaque laborant, cum juxta verissimam Divi Thomæ sententiam (quam infra probabo) hæc duo debeant necessariò componi, primum scilicet, voluntatem creatam nullo modo sine motione præviâ, aut concursu prævio causæ primæ posse proximè velle, nec proximè nolle. Secundum scilicet, quod positâ motione, aut concursu illo prævio in voluntate, voluntas ipsa manet potentiâ consequenti ad ipsam motionem Dei, proximè libera, proximè expedita, & proximè potens ad volendum hoc, vel illud ita, ut pro suo libito æquè possit hoc, vel illud componere, aut conjungere cum illâ motione Dei, seu in sensu composito illius. Quæ duo clarissimè docuit Angelicus Doctor in illis verbis ubi supra, scilicet: *Deus movet voluntatem hominis ut universalis motor ad universale objectum voluntatis, quod est bonum, & sine hac universali motione homo non potest aliquid velle.* (ecce primum.) *Sed homo per rationem determinat se ad volendum hoc, vel illud,* (ecce secundum.) Quid clariùs contra Adversarios? Et obiter post longiorem discursum nota, quantis ictibus inermis suo clypeo Gonetus nudum jam pectus objiciat nostrarum rationum viribus.

LECTIO V.

Altera ad clypeum Magistri Gonet impingitur ratio.

Altera no-
strorum
ad Gonet
clypeum
impingi-
tur ratio
ex eo de-
sumpta,
quod age-
re agentis
liberi sic
ipsum co-
ponere
actionem
46. **A**ltera igitur ratio à nostris meditata, & quam putat Gonetus facile suo clypeo retundi, sic proponitur. Agere agentis liberi est agens liberum componere cum prærequisitis ad agendum ipsam actionem, Ergo agens liberum posse non agere, idem est ac posse absolute non componere actionem suam cum prærequisitis ad agendum. Rursus agens liberum componere suam actionem cum prærequisitis ad agendum, est facere, ut pro eodem instanti temporis simul sint in libero arbitrio & prærequisita ad actionem, & ipsa
Theol.

actio. Atqui agens liberum potest absolute loquendo non componere suam actionem cum prærequisitis ad agendum: ergo absolute loquendo facere potest, ut pro eodem instanti temporis sint prærequisita & non sit actio.

47. Firmatur. Agens liberum debet hoc posse, ad quod aliquâdo tenetur. Sed tenetur aliquando componere non actionem cum prærequisitis ad agendum. Ergo debet hoc posse. Major est certa. Quia ad impossibile nemo tenetur. Minor verò probatur. Quando aliquis peccat, tenetur componere negationem peccati cum prærequisitis, quia componere non peccatum cum prærequisitis ad agendum, nihil aliud est, quam facere, ut in eodem instanti, quo sunt illa prærequisita, sit etiam non peccatum, seu non sit peccatum. Atqui homo tenetur facere, ut pro eo instanti, in quo sunt prærequisita ad peccandum, non sit peccatum: alioquin non peccaret in eodem instanti. Ergo homo tenetur componere non peccatum cum prærequisitis ad peccandum. Ita expressis verbis P. Franciscus Annatus in libro, quem pro defensione scientiæ mediæ edidit, disput. 1. cap. 6. §. 3.

48. Videns Magister Gonet suam Scholam maximè his urgeri rationibus, versato hinc inde suæ Theologiæ clypeo, earum vim sic declinat. In primis ait: Respondeo, antecedens non esse verum; nam falsum est, quod agere agentis liberi sit, agens liberum componere cum prærequisitis ad agendum ipsam actionem. Hoc enim convenit etiam agenti necessariò, ut patet. Secundò. Hoc dato, & non concessò, non valet consequentia: quia ad hoc ut agens liberum possit non agere, non requiritur, quod possit non componere positivè actionem suam cum prærequisitis ad agendum prioritate naturæ, sed sufficit, quod possit illam non componere negativè, quod potest præstare etiam, quando illa prærequisita non sunt.

49. Tertio. Distinguo majorem secundi argumenti. Agens liberum componere suam actionem cum prærequisitis ad agendum, est facere, ut pro eodem instanti temporis, simul sint in libero arbitrio prærequisita ad actionem, & ipsa actio, in eodem instanti temporis formaliter, concedo: in eodem instanti temporis materialiter, nego. Solutio patebit ex statim dicendis. Quarto. Minor ejusdem argumenti, quæ asserit, quod agens liberum potest absolute loquendo non componere actionem suam cum prærequisitis ad agendum, falsa est, si per ly prærequisitis intelligantur ea, quæ prærequiruntur ex parte actus secundi, & quæ actionem solâ prioritate naturæ, & causalitatis antecedunt, ut constat ex supra dictis.

50. Ad tertium. Concessã majori, nego
 B 2 minorẽ

cum prærequisitis ad agendum etc.

Firmatur. Quia agens liberum debet hoc posse, ad quod aliquâdo tenetur.

Expenditur solutio Gonet præjactarum rationum conantis evadere.

minorem, ad cujus probationem nego antecedens. Ad probationem in contrarium distinguo majorem: componere non peccatum cum praequisitis ad agendum, non est aliud, quam facere, ut in eodem instanti, quo sunt illa praequisita, sit etiam non peccatum in eodem instanti formaliter, concedo majorem: in eodem instanti materialiter, nego majorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Explicatur. Possit componere unum cum alio, non est solum posse facere, quod existat unum in eadem duratione materialiter sumpta, in qua existit aliud: sed insuper requiritur quod ea duratio utriusque extrinseci coexistentiam mensuret, aut mensurare possit: quamvis enim justus, v. g. in eodem instanti, in quo habet gratiam sanctificantem, possit prout peccare lethaliter; quia gratia sanctificans praecise sumpta, & ut non est associata dono confirmationis, non tollit potentiam ad peccandum: nihilominus idem Justus, qui potest peccare in illo instanti, non potest componere gratiam cum peccato lethali; quia licet possit ponere illud pro illo instanti, in quo gratia existit; non tamen prout in eo instanti existit gratia, & prout formaliter, & reduplicative ejus praesentiam mensurat; sed tantum prout praedictum instans habet, quod mensuraret peccatum, quod tunc haberet. Idem cum proportione dicendum est de promotione ad actum amoris, quae est in eodem instanti temporis, & durationis cum illo, eumque sola prioritate naturae, & causalitatis antecedit: licet enim voluntas in eodem instanti, in quo est ad actum amoris promotam, possit ponere dissensum, seu carentiam amoris, non tamen potest dissentire, seu non amare in sensu composito, quia non potest ponere talem dissensum, seu carentiam amoris in eodem instanti formaliter sumpto, & quatenus formaliter, & reduplicative mensurat promotionem, & amorem, qui actu à voluntate producit; sed in eodem instanti materialiter sumpto, & prout abstrahit ab eo, quod ille amor sit productus vel non.

LECTIO VI.

Impugnatur per singula solutio Gonetii.

Falsò negatur à Gonetio praeractae rationis antea edes

51. **Q**uia eò devenit hujus controversiae status, ut Schola contraria huic Magistro maxime fidat, & ad quodlibet nostrorum jaculum clypeum Magistri Gonetii statim objiciat,

oportet singula ejusdem solutionis decurrere. Dicit primò, antecedens primi argumenti, ut jacet, non esse verum; sed falsum: quia etiam agere agentis necessarii est componere actionem suam cum praequisitis ad agendum: sed neque in hoc, quamvis tam parvi momenti sit, legitime discurrit. Quia quamvis equus essentia sua sit sensitivus, non idè sequitur, quod non sit absolute de essentia hominis esse sensitivum. Ergo licet agere agentis necessarii sit componere actionem cum requisitis ad agendum, non tollit, quod agere agentis liberi sit componere actionem cum praequisitis ad agendum: Est enim utrumque verum, si autem hoc ita est, quomodo antecedens, ut jacet, erit absolute falsum.

52. Dicit secundò, quod datò, & non concesso antecedenti, negat consequentiam. Quia ut agens liberum possit non agere, non requiritur, quod possit non componere positive actionem suam cum praequisitis ad agendum prioritate naturae: sed sufficit, quod possit illam non componere negative, quod etiam potest praestare, quando illa praequisita non sunt. Sed hoc dictum Lectione praecedenti est à nobis efficaciter impugnatum. Tum etiam quia nunquam datur voluntas proximè, & expedite potens ad non agendum, sive ad non componendum suam actionem. Ratio est. Quia ante promotionem solum est potens agere, & non agere incomplete, imperfectè, & remotè, cum quà potentia implicat actualis actio: aliàs esset compossibilis operatio voluntatis cum voluntate positive non promotam; quod negant Contrarii. Jam verò positam promotionem in voluntate ad agendum; solum manet voluntas applicata, & proxima ad agere; non verò ad non agere; sive ad oppositum. Ergo nunquam salvatur potentia proxima, perfecta, & completa aequè ad agere, vel non agere. Tum quia voluntatem posse non agere, sive non componere actionem negative, scilicet quando illa praequisita non sunt, ut ipse ait, idest, quando non est physica promotio; nihil est aliud, quam voluntatem posse non agere, ut est imperfecta & non completa ad agendum: quia Schola contraria docet, voluntatem per physicam Dei praedeterminationem perfici, & compleri ad operandum. Atqui per hoc solum salvatur incompleta, & imperfecta libertas ad agere, & non agere. Ergo in hac sententia nunquam componitur liberum arbitrium perfectum ad agendum, vel non agendum. Vide alia supra exarata.

53. Dicit tertio distinguendo majorem; agens liberum componere suam actionem cum praequisitis ad agendum, est facere, ut pro eodem instanti temporis simul sint in libero arbitrio praequisita ad actionem, & ipsa actio formaliter, concedo: in eodem instanti

Deinde probò esse caci et non sufficere ut agens liberum possit non agere, quod potest non componere actionem negative cum praequisitis ad agendum.

Distinguit Gonetius ut nostrorum icu declinet, agens liberum suam actionem

cōponere instanti temporis materialiter, nego: Ita ille. Et ad ultimam rationem de obligatione non peccandi in instanti, quo peccat homo, eadē solutione occurrit dicens: Ad probationem in contrarium distinguo majorem: Componere non peccatum cum prærequisitis ad agendum, non est aliud, quàm facere, ut in eodem instanti, in quo sunt illa prærequisita, sit etiam non peccatum, in eodem instanti formaliter, concedo: in eodem instanti materialiter, nego majorem. Et hoc explicat ut supra vidimus.

Duplici interrogatone enucleamus Gonetii distinctione
 54. Verùm in utràque hâc solutione aliud non egit Gonetus, quàm novis verborum involucris suâ Scholæ doctrinam obfcurare. Illius igitur Magistri captemus laterbras, ut in disputatione clarè & amicè procedamus. Rogo igitur primò. Quid est facere, ut prærequisita ad agendum, & ipsa actio sint in eodem instanti formaliter? Quid est posse componere unum cum alio in eodem instanti formaliter? Respondet nobis Gonet, nihil aliud esse, quàm quod illa duratio utriusque extrinseci coexistentiam mensuret aut mensurare possit. Benè. Ergo facere, ut prærequisita ad agendum, & ipsa actio sint in eodem instanti formaliter, aliud non est post tot verborum circumloquia, quàm facere, ut prædeterminatio, quæ est prærequisitum ad agendum, & ipsa actio coexistent simul eidem instanti, sive quod in eodem instanti detur coexistentia simultanea prædeterminationis, & actionis. Ergo posse cōponere unum cum alio in eodem instanti formaliter, aliud non est, quàm posse facere, ut unum, & aliud simul coexistent in eodem instanti. Rogo secundò. Quid est, voluntatem præmotam, ad actum amoris posse componere dissensum, seu carentiam amoris in eodem instanti materialiter sumpto? Respondet Gonetus, nihil aliud esse, quàm quod voluntas possit dissensum in eodem instanti, prout abstrahit ab eo, quod ille amor sit productus, & consequenter prout abstrahit ab eo, quod in eodem instanti sit physica præmotio: quia æquè implicat coexistentia dissensûs, & physica præmotio-nes. His ita.

Duplici robustissimo ratione illæ evertimus solutione
 55. Subsumo primò. Ergo voluntas prædeterminata ad amandum non potest facere ut coexistat carentia amoris physica prædeterminationi in eodem instanti, in quo per illam prædeterminatur ad amandum. Concedit Gonetus, & tenentur ad id omnes Adversarii. Tunc sic. Ergo voluntas nunquam fuit proximè libera, nec habuit perfectum dominium ad ponendum carentiam amoris in instanti, in quo de facto amat, omisso amore, quo amat. Probo hanc consequentiam. In instanti antecedenti ante existentiam physica prædeterminationis voluntas non erat libera proximè, nec erat potentia completa, & perfecta ad amandum,

nec ad liberè non amandum, quia ut Adversarius docet, voluntas sine physica motione Dei se habet suspensivè, hoc est, solum habet indifferentiam suspensivam ad amandum, vel non amandum; hæc autem indifferentia suspensiva, certum est quod non sit potentia proxima, expedita, & completa; quando autem ponitur in actu physica motionis Dei, eam recipiendo; tunc illa potentia antecederet suspensiva redditur proximè, & perfectè libera. Atqui in instanti, in quo recipit physica prædeterminationem ad amandum, eaque ad talem actum prædeterminatur, non est proximè libera, & completa, nec gaudet perfectò dominio ad non amandum, sive ad ponendum dissensum, aut carentiam amoris in eo instanti, pro quo supponitur ad amorem prædeterminata. Ergo voluntas nec ante prædeterminationem Dei, nec post prædeterminationem Dei fuit proximè, & perfectè libera, nec habuit completum, & perfectum dominium ad ponendum dissensum, seu carentiam amoris in instanti; in quo est prædeterminata ad amorem. Ergo de primo ad ultimum voluntas nunquam fuit proximè libera, nec habuit perfectum dominium ad ponendum dissensum sive carentiam amoris in instanti, in quo de facto amat, evitando amorem.

56. Subsumo secundò. Ergo nunquam fuit perfectè, & proximè libera ad ponendum non peccatum in instanti, quo peccat, evitando peccatum pro eo instanti. Ergo actio mala in nullo instanti est imputabilis voluntati proximè expedita, & completè libera. Probo consequentiam. Actio mala non est imputabilis, nec imputatur voluntati in instanti antecedenti ad prædeterminationem, quâ prædeterminatur voluntas ad materiale, & entitativum actionis malæ: Tum quia in eo instanti, ut probatum est, non est proximè, & expeditè libera nec ad benè nec ad malè operandum, Tum etiam quia in eo instanti non peccat, cum implicet actio peccati sine prædeterminatione ad materiale illius actionis, ut ipsi Adversarii fatentur. Atqui non est proximè, & completè libera ad ponendum carentiam actionis malæ: quia talis prædeterminatio solum complet & appropinquat potentiam ad materiale peccati; non verò ad evitandam actionem malam. Ergo cum actio mala non sit proximè evitabilis in eo instanti, sequitur, quod actio mala nunquam est imputabilis voluntati proximè, & completè libera.

Ultra prægreditur solutiois impugnatio.

LECTIO VII.

*Adstruitur nova, & specialis
Physica Prædeterminatio-
nis consutatio.*

A Deò strenuo, & acuto calamo nostri elaboravere Doctores pro hac physica prædeterminatione funditus convellendâ, ut vix ulla alia suppetat cogitatio, videanturque omnem artem inveniendi medium in hoc puncto exhaustisse: quare Recentiores nostri suo muneri optimè satisfaciunt, si arma sibi relicta à Suario, Bellarmino, Molinâ, & aliis, novis ratiociniis elimant; nec opus est illis ad securissimè in hac materiâ certandum, novâ telâ percutere. Nihilominus abs re non erit, si præter ea, quæ supra impugnavimus contra Gonetum, unam, vel alteram cogitationem speciali viâ excutiamus.

57. Sic arguo primò. Sicut voluntas liberè sequitur rationis iudicium, sic in sententiâ contrariâ liberè sequitur divinam motionem. Rursus. Sicut iudicium intellectus antecedit liberam voluntatis actionem, sic motio illa prævia, quâ Deus potentiam liberam prædeterminat, antecedit prioritate naturæ, & causalitatis operationem, voluntatis. Item sicut est necessaria divina præmotio præveniens voluntatem, ut hæc liberè operetur, sic iudicium rationis est necessarium ad liberam voluntatis exercitium. Atqui si iudicium rationis esset determinatum ad unum, nec rem indifferenter proponeret, actum esset de libero voluntatis arbitrio. Ergo si prævia divina motio esset ex naturâ suâ solum determinata ad unum, nec indifferenter moveret, actum esset de libero nostræ voluntatis arbitrio. Major est certa, eo solum discrimine, quod intellectus movet per modum finis proponendo, & est causa particularis; Deus verò movet per modum causæ efficientis, & est causa universalis. Et prima minor est ita certa, ut nec Sancti Patres, nec Angelicus Thomas, nec Scholastici Doctores hucusque alium invenerint modum concedendi liberum arbitrium hominibus, & non brutis; nisi quia iudicium humanum non est determinatum ad unum, sed omninò indifferens, quasi iudicio carent bruta: idque ita fixum & ratum habetur in Scholâ contrariâ, ut melior ejus pars ad evadendas nostrorum difficultates, confugerit ad iudicium indifferens, quasi hoc solum sufficiat ad salvandam libertatem arbitrii, non obstante prædeterminatione essentialiter connexa cum determinatâ voluntatis operatione. Consequentia verò legitimè inferitur.

Arguo specialiter r. à paritate iudicii rationis præcedentis, ad voluntatis actionem, quod si esset determinatū ad unum, tolleretur libertatem.

58. Firmatur primò prædicta ratio. Si eadem paritas procedat per modum causæ finalis antecedit iudicium rationis ad operationem voluntatis, sic & firmatur duplici ratione. determinatio physica Dei, sive divina motio antecedit in genere causæ efficientis liberam ipsius operationem. Sed si iudicium rationis antecederet ex naturâ suâ determinatum ad unum, cum eoque connexum, esset prædeterminatio iudicii tollens è medio libertatem. Ergo ex eo, quod physica divina motio antecedit ut ex naturâ suâ determinata ad unum extremum, cum eoque essentialiter connexa, esset prædeterminatio lædens absque dubio libertatē. Firmatur secundò. Voluntas creata duas exigit radices ad exercitium suæ libertatis; alteram extrinsecam, scilicet causam primam, sine cuius motione per modum causæ efficientis voluntas saltem proximè nihil liberè potest; aliam intrinsecam, nimirum iudicium rationis indifferens, sine cuius motione per modum causæ finalis, non potest etiam voluntas quidquam proximè velle. Atqui si iudicium rationis esset prædeterminatio sive finalis, sive moralis ad unum, nec esset ex naturâ suâ indifferens ad utrumlibet, voluntas non liberè, sed necessariò sequeretur illud iudicium, nec liberè procederet amplectendo illud, ad quod suâ motione illud prædeterminavit. Ergo si motio divina in genere causæ efficientis esset prædeterminatio ad unum, voluntas non liberè, sed necessariò sequeretur illam Dei motionem, nec liberè procederet amplectendo unum potius, quam aliud objectum, vel volendo potius, quam nolendo. Major est principium utrique, imò & omni Scholæ communissimum. Minor est certissima; alioquin brutum dum sequitur iudicium determinatum ad unum, illud liberè sequeretur; ac per consequens libero gauderet arbitrio. Consequentia verò est legitima.

59. A arguo sic ulterius secundò, & præcedenti argumento robor adjicio. Quia eisdem rationibus, quibus Patres Dominicani salvant liberum arbitrium cum prædeterminatione voluntatis ad unum, posset aliquis æquè facillè liberam salvare potentiam cum prædeterminatione iudicii ad unum. Hoc autem etiam in eorum Scholâ absurdissimum est. Ergo cum physica prædeterminatione Dei ad unum, non salvatur liberum arbitrium. Sequelam probo discurrendo sic primò. Quamvis voluntas motione se tenente ex parte Dei, sit prædeterminata ad unum, est tamen libera; quia retinet potentiam ad dissentium in sensu diviso ab Adversariis explicato. Ergo quamvis voluntas motione iudicii sit prædeterminata ad unum, erit libera; quia potentiam retinet ad dissentium in eodem sensu diviso, & eodem modo ab ipsis explicato. Atqui primum sufficit, ut salvetur libertas cum prædeterminatione Dei ad unum.

unum. Ergo sufficiens erit, & secundum, ut salvetur libertas cum prædeterminatione iudicii ad unum.

Item cum prædeterminatione iudicii est potens voluntas præcedenti, & in sensu diviso ponere non amorem.

60. Secundò. Licet voluntas à Deo præmota ad amandum, non possit non amare potentiâ consequenti, sive in sensu composito componente non amorem cum præmotione ad amorem; tamen ejus libertas salvatur ex eo, quod voluntas potentiâ antecedenti, & in sensu diviso possit non amare. Ergo quamvis voluntas præmota præmotione iudicii ad unum, scilicet ad amorem, non sit potens non amare potentiâ consequenti & in sensu composito; ejus tamen libertas ex eo salvabitur, quod potentiâ antecedenti, & in sensu diviso possit non amare: primum non tollit, quod voluntas liberè amet. Ergo nec secundum.

Item cum prædeterminatione iudicii componitur optimè libertas ad utrumlibet cum potest utroque, potentiam fervet antecedenti ad aliud.

Tertiò. Ut potentia libera, quæ est ad utrumlibet, non sit frustra, sat est quod ponat unum ex duobus actibus, quos respicit, & tunc fervet potentiam absolutam, & antecedentem ad alium ponendum, licet talis potentia sub tali statu, & suppositione nunquam reducatur in actum, imò nec reduci possit. Hoc autem in sententiâ contrariâ benè componitur cum divinâ prædeterminatione ad unum: quin tollat libertatem. Ergo & illud etiam benè componitur cum prædeterminatione iudicii ad unum, quin libertatem enervet.

Per alia decurrunt, idem assumpti promotione, ventia,

62. Quartò. Licet voluntas in instanti, in quo est præmota ad consensum, non possit ponere, & componere dissensum cum tali præmotione, est absolutè libera ad consensum: quia ad libertatem non requiritur, ut voluntas possit componere dissensum cum requisitis, quæ se habent ex parte actûs secundi, & ut applicatio potentiæ ad actum, sicut dicunt Contrarii. Ergo idem dicendum de motione iudicii ad unum prædeterminante: quia hæc etiam est requisitum se tenens ex parte actûs secundi, & ut applicatio potentiæ ad actum: Si enim motio ex parte causæ universalis non se habet ex parte actûs primi, sed ex parte actûs secundi constituens potentiam in esse principii actualis; quare motio iudicii omninò necessaria ad liberè operandum, non se habebit in suo genere ex parte actûs secundi, & constituens similiter potentiam liberam in esse principii actualis? Quintò postis prærequisitis ex parte applicationis potentiæ, & actûs secundi, liberum agens, propriè loquendo, non potest agere, sed de facto agit, & est in exercitio actuali libertatis: undè implicat, quod cum illis negationem actionis componat; aliàs simul ageret & non ageret, ut ex principiis suæ Scholæ edocuit supra Gonetus. At quia hoc contingit in prædeterminatione Dei ad unum, talis prædeterminatio non lædit libertatem. Ergo quia hoc ipsum contingeret in prædeterminatione iudicii ad unum, mo-

tio iudicii non læderet libertatem.

63. Sextò. Licet voluntas in eodem instanti, in quo est ad actum amoris præmota, possit ponere dissensum, seu carentiam amoris; non tamen potest dissentire in sensu composito; quia non potest talem dissensum ponere in eodem instanti formaliter sumpto, & quatenus formaliter, & reduplicativè mensurat præmotionem, & actum, qui actu à voluntate producitur; sed solum in eodem instanti materialiter sumpto, & prout abstrahit ab hoc, quod ille amor, vel physica præmotio sit in voluntate, ut suis terminis docuit Gonetus. At quia hæc omnia contingunt cum physica præmotione Dei ad unum in sententiâ Dominicanâ sufficienter salvatur libertas. Ergo quia hæc omnia possent eodem modo contingere cum iudicio rationis determinato ad unum, sufficienter etiam cum illo salvaretur libertas.

Prædictus discurrendi & retorquendi modus sumptus à paritate iudicii determinati ad unum, efficacissimus est.

64. Denique hic modus discurrendi, & retorquendi non solum rationes, & solutiones; sed verba ipsa, quæ passim proferuntur à Contrariis, adeò efficax est, ut à paritate iudicii determinati ad unum, urgeat Scholæ contrariæ Sectatores, ut post diligens examen vos monitos velim, nihil hæcenus fuisse meditatam à Patribus Dominicanis, cui non possitis statim, & ad rem hanc rationem, sive hoc ratiocinium objicere, quod à paritate iudicii determinantis ad unum contra ipsos pro refutandâ suâ physica prædeterminatione efformavi: idcirco prædictas illationes deduxi supra, ut sint vobis exemplo, ad eandem facilitate infringenda omnia alia, quæ ad ipsos adhibentur. Quod si disparitatem assignare conentur inter motionem Dei determinatam ad unum, & motionem iudicii similiter ad unum determinatam, ut hæc implicet cum libertate, non verò illa eam invictò animo captate, ut paritas iteratò sub eisdem verbis formetur. Nec obstat quod illa sit motio causæ primæ: ista verò sit intellectûs: hæc enim sunt verba generalia, quæ potius effugiunt, quàm solutionem parant. Præterquam quod cum Deus, sicut potest infundere scientiam, possit similiter infundere iudicium determinatum ad unum, aut speciem, quo illud efformetur; utraque motio in tali casu esset à Deo; & tamen nullus audebit asserere stare libertatem cum tali iudicio ad unum determinato, etiam si præcisè immittatur à Deo. Sunt & alia argumenta adversus physicam præmotionem, quæ sumuntur à negatione auxilii sufficientis, & à prædeterminatione ad peccatum formaliter, quæ potius pertinent ad quæstiones de Concordiâ liberi arbitrii cum efficaciâ gratiæ. Nunc oportet jam ad illa omnia respondere, quæ contra nos ab Adversariis proponuntur.

LECTIO

LECTIO VIII.

*Schola contraria armata, & ex-
armata auctoritate Doctoris
Angelici.*

65. **S**um Theologicum clypeum circumquaque agit, & versat Magister Gonetus ut auctoritatem Divi Thomæ omni exceptione majorem suæ Scholæ conciliat; sed id quàm irritò conatu contendat, planè constat ex lect. 3. ubi clarissimis Sancti Doctoris testimonii sententiam nostram communivimus. Verùm ut doctrina illa sententiæ nostræ omninò conquadret, respondendum erit ad ea quæ ex Magistro Angelico nobis obijciuntur.

M. Gonetus nobis obijcit D. Thom. q. 3. de potentia, 3.

Obijcit nobis primò Divum Thomam pluribus in locis, & præcipuè quæst. 3. de potentia artic. 3. ubi ait: *Deus est causa actionis cujuslibet, in quantum dat virtutem agendi, & in quantum conservat eam, & in quantum applicat actioni.* Et ibidem subdit Sanctus Doctor: *Tertio modo dicitur una res esse causa alterius, in quantum eam movet ad agendum, in quo non intelligitur collatio, aut conservatio virtutis activa; sed applicatio virtutis ad agendum: sicut homo est causa incisionis cultelli ex hoc ipso, quod applicat acumen cultelli ad incidendum, movendo ipsum.* Ita ibi. Sed hæc motio, & applicatio non est actio creaturæ, sed actio Dei, qua mota & applicata creatura agit suam actionem. Sicut motio, quæ movetur & applicatur acumen cultelli, non est actio cultelli, sive ejus incisio; sed antecedens, & movens cultellum ad incisionem. Ergo datur prædeterminatio physica.

Admitto concursu Dei prævium, sed non prædeterminatu Dei ad unum.

66. Respondeo. Omnia esse vera, & de mente Sancti Thomæ præter illam solam & malam consequentiam; quam non de mente Sancti Thomæ, sed de folius Magistri Banez infert Gonetus. Concedimus planè & infra probabimus; motionem, seu concursum Dei prævium, quo omnis causa secunda ac per consequens liberum arbitrium motum agit. At eam motionem esse prædeterminationem voluntatis ad unum potius, quàm ad aliud, unde infertur? eam esse essentialiter potius cum volitione, quàm cum nolitione connexam, ubinam captat Gonetus?

67. Obijcit secundò. Nam loco citato de potentia in responsione ad tertium ait: *In operatione, quæ Deus operatur movendo naturam, non operatur natura.* Sed si concursus & motio Dei esset ipsa operatio, & actio creaturæ. In operatione, quæ Deus operatur movendo etiam natura operatur. Ergo est

illa prædeterminatio physica concedenda. Respondeo omnia esse vera, præter consequentiam illam de cerebro Magistrorum Banez, Gonetii, & sequacium. Concedimus. Igitur operationem Dei, quæ naturam movet, ac proinde liberum arbitrium, non esse ipsam actionem liberi arbitrii: sed esse actionem solius Dei; aut eam esse prædeterminationem voluntatis ad unum, & cum eo essentialiter connexam. Ubinam edocet Angelicus Doctor?

68. Obijcit tertio. Nam ibidem in responsione ad septimum. sic habet. *Id quod à Deo fit in re naturali, quod actualiter agit, & ut intentio sola habens quoddam esse incompletum per modum, quo colores sunt in aere (in esse scilicet intentionali ratione specierum, quæ illos representant) & unitas artis in instrumento artificis.* Sed hæc verificari nequeunt de concursu simultaneo. Ergo solum de prædeterminatione physica. Respondeo omnia esse vera, & probare causam primam concurrere movendo secundam per actionem distinctam ab actione creaturæ: quod latè diximus in Philosophiâ, & prout ad rem atinet ex professio Quæstione sequenti. At verò consequentia illa de physica prædeterminatione ex quibus Divi Thomæ præmissis infertur?

69. Obijcit quarto. Nam 1. part. quæst. 103. artic. 8. dicit: *Quod omnis inclinatio aliquid rei vel naturalis, vel voluntaria nihil aliud est, quàm quædam impressio à primo movente: sicut inclinatio sagittæ ad signum determinatum, nihil aliud est, quàm quædam impressio à sagittario.* Idem docet quæst. 22. de Veritat. Ergo ex Divo Thomâ datur quædam impressio, seu antecedens motio ad unum prædeterminans. Respondeo dari talem impressionem, idest concursum, aut motionem præviam & antecedentem de mente Divi Thomæ: aut eam esse prædeterminantem arbitrium ad unum, nec docet, nec docuit, nec potuit unquam docere sine læsione liberi arbitrii, quod quidem Divus Thomas servavit incolume, ut patet ex quæst. 3.

70. Obijcit quinto. Nam opusculo 3. cap. 130. ait: *Oportet, quod Deus cuilibet agenti adsit interius, quasi in ipso agens, dum ipsum ad agendum movet.* Et loco citato de potentia in responsione ad quartum inquit: *Tam Deus, quàm natura immediate operantur, licet ordinentur secundum prius & posterius.* Sed quid inde? Respondeo, Deum prius agere in creaturâ, ac proinde in libero arbitrio, movendo illud motione ad utrumlibet, & ex se indifferenti, non verò ipsum ad unum prædeterminando, quod non deducit, imò nec ex ullis S. Thomæ verbis Schola contraria poterit unquam deducere, ut ex dictis, & ex dicendis constabit.

71. Obijcit sexto Sanctum Doctorem 1. part. quæst. 105. artic. 4. ubi quærit: *Utrum Deus*

Deus possit movere voluntatem creatam? Et in corpore articuli respondet, quod utroque modo scilicet ex parte objecti, & ex parte potentie proprium Dei est movere voluntatem: sed maxime secundo modo interius eam inclinando. Ita ibi. Sed quid ibi? Respondeo Divum Thomam non querere, utrum Deus possit prædeterminare voluntatem creatam; sed solum utrum possit movere? Movere quidem concedimus, sed motione ex se indifferenti, & voluntatis proportionata dominio: negamus tamen, Deum prædeterminare voluntatem ad hoc potius, quam illud prædeterminatione liberum arbitrium penitus subvertente. Concedimus Deum inclinare voluntatem, non quidem ad unum prædeterminando; sed ipsam movendo, ut sic mota, ad quod voluerit, porrigat manum. Juxta Scripturam, Concilia, ac Sanctos Patres. Ubi obiter nota, quod D. Thomas ait: Deum utroque modo movere, scilicet etiam ex parte objecti, & tamen Contrarii ipsi tenentur asserere, motionem ex parte objecti indifferenter esse debere, licet sit à Deo, alias salvaretur liberum arbitrium cum judicio ad unum determinato. Ergo idem dicendum est de motione ex parte potentie, quam dicunt Adversarii physicam prædeterminationem.

72. Objicit septimò quæst. 22. de Verit. art. 8. inquit Sanctus Doctor, *Sicut voluntas potest immutare actum suum in aliud, ita & multò amplius Deus.* Respondeo, esse verum, & mentem Divi Thomæ in his verbis. Eo quod sicut voluntas dum de facto aliquid amat objectum, ob indifferenciam sui domini ab illo actu cessare potest, & ferri liberè in aliud objectum per immutationem primi actus; sic Deus potest eam movere, concursu tamen ex se indifferenti, ut suum actum liberè immutet, aliud amplectendo objectum. Quid igitur hoc ad physicam prædeterminationem.

73. Objicit octavò. Nam loco citato ex I. part. ait: *Solus Deus efficaciter potest movere voluntatem, Angelus autem, & homo per modum suadentis.* Ita ibi. Hoc autem est verissimum: sed nihil pro physica prædeterminatione. Respondeo primò hominem & Angelum non posse in genere causæ efficientis aliquid agere in voluntate creatâ; quod quidem potest: & facit Deus. At Deum id præstare per physicam prædeterminationem, unde probatur? Respondeo secundò, *ly efficaciter movere posse ita intelligi, quod positâ Dei motione, voluntas infallibiliter operetur ita, ut non possit non habere aliquod exercitium in his extremis, ad quæ ex se est indifferens.* Non tamen significat *ly efficaciter movere*, quod præmotio Dei sit intrinsecè efficax ad unum actum potius quam alium; quia talis efficacia implicat, ut suo loco expenderetur, cum disputemus, Unde effi-

Theol.

caria auxilii sumatur.

74. Objicit nonò. Quia Sanctus Doctor in Compendio Theologiæ, quod est tertium inter ejus Opuscula, sic habet: *Pater igitur quod in corpus humanum, & virtutes ejus corporeas possunt imprimere corpora celestia; in voluntatem autem solus Deus imprimere potest.* Ita Sanctus Doctor. Sed ex illo nihil contra nos. Concedimus quidem Deum imprimere aliquid voluntati, dum eam ad agendum movet: at eam impressionem esse prædeterminando voluntatem ad unum, deberet probari, sed non probatur, nec ex Sancto Doctore unquam probabitur.

75. Objicit decimò, eundem Sanctum Doctorem lect. 3. super cap. 8. epist. ad Rom. ubi verba illa expendens *Quicumque spiritu Dei aguntur*: sic ait: *Similiter autem homo spiritualis non quasi ex motu propria voluntatis principaliter; sed ex instinctu Spiritus Sancti inclinatur ad agendum: non tamen per hoc excluditur, quin viri spirituales per voluntatem & liberum arbitrium operentur. Quia ipsum motum voluntatis, & liberi arbitrii Spiritus Sanctus causat secundum illud ad Philippenses 2. Deus est, qui operatur in nobis velle & perficere.* Ita ibi. Vera sunt omnia, & concedimus planè Spiritum Sanctum causare bonum motum liberi arbitrii, non tamen illum prædeterminando: quia determinatio actus, ut alibi edocet Sanctus Thomas, relinquatur in potentia liberi arbitrii, illa adhuc motione suppositâ. Undè autem proveniat certitudo, & infallibilitas bonæ operationis voluntatis alibi dicitur: nunc sufficiat asserere ab intrinseco motionis Spiritus Sancti potentia in voluntate certitudinem illam, & infallibilitatem non provenire.

76. Objicit undecimò quæst. 6. de Malo, artic. 1. ad secundum, ubi asserit: *Deus movet voluntatem infallibiliter propter efficaciam voluntatis moventis, qua deficere non potest.* Sic Sanctus Doctor. Et hic quæst. 10. artic. 4. ad tertium, ait: *Si Deus movet voluntatem ad aliquid, impossibile est poni, quod ad illud voluntas non moveatur.* Item 2. secundæ quæst. 24. art. 11. ait: *Virtus Spiritus Sancti infallibiliter operatur, quodcumq; voluerit: Unde impossibile est, hæc duo simul esse vera, quod Spiritus Sanctus velit aliquem movere ad actum charitatis, & quod ipse charitatem amittat peccando.* Ita ibi.

77. Respondeo in primo loco Sanctum Doctorem non dicere, Deum movere voluntatem immutabiliter propter efficaciam divinæ motionis, sed propter efficaciam voluntatis moventis; quod est valde diversum; modò autè solum disputamus de intrinsecâ immutabilitate, & connexionione cum uno ex extremis determinatè; & hanc negamus, nec probatur ex Divo Thomâ, ut patet. Quomodò autem sit divinæ voluntatis intelligenda efficacia

C

Quod solus Deus in voluntatem imprimat ex D. Th. non est, quod illa prædetermineret ad unum.

Nihil pro Thom. ubi verba illa expendens Quicumque spiritu Dei aguntur: sic ait: Similiter autem homo spiritualis non quasi ex motu propria voluntatis principaliter; sed ex instinctu Spiritus Sancti inclinatur ad agendum: non tamen per hoc excluditur, quin viri spirituales per voluntatem & liberum arbitrium operentur. Quia ipsum motum voluntatis, & liberi arbitrii Spiritus Sanctus causat secundum illud ad Philippenses 2. Deus est, qui operatur in nobis velle & perficere. Ita ibi. Vera sunt omnia, & concedimus planè Spiritum Sanctum causare bonum motum liberi arbitrii, non tamen illum prædeterminando: quia determinatio actus, ut alibi edocet Sanctus Thomas, relinquatur in potentia liberi arbitrii, illa adhuc motione suppositâ. Undè autem proveniat certitudo, & infallibilitas bonæ operationis voluntatis alibi dicitur: nunc sufficiat asserere ab intrinseco motionis Spiritus Sancti potentia in voluntate certitudinem illam, & infallibilitatem non provenire.

Nec ex q. 10. artic. 1. ad secundum, ubi asserit: Deus movet voluntatem infallibiliter propter efficaciam voluntatis moventis, qua deficere non potest. Sic Sanctus Doctor. Et hic quæst. 10. artic. 4. ad tertium, ait: Si Deus movet voluntatem ad aliquid, impossibile est poni, quod ad illud voluntas non moveatur. Item 2. secundæ quæst. 24. art. 11. ait: Virtus Spiritus Sancti infallibiliter operatur, quodcumq; voluerit: Unde impossibile est, hæc duo simul esse vera, quod Spiritus Sanctus velit aliquem movere ad actum charitatis, & quod ipse charitatem amittat peccando. Ita ibi.

Præjactis testimoniis S. Th. exactam satisfactonem damus.

Compe
et
Ripalda

efficacia, suo loco dicitur, ne unam, & alteram difficultatem confundamus. Respondeo ad secundum locum, verissimum esse; sed impossibilitatem illam oriri ex suppositione illius motionis, quam Deus ponit in voluntate, nec probatur, nec docet D. Thomas. An verò talis impossibilitas oriatur vel ex decreto prædeterminante ante prævisionem scientiæ mediæ, vel independentè à prævisione consensûs per scientiam mediam, non est hujus loci, & in suo proprio decidetur. Respondeo ad tertium, Virtutem Spiritûs Sancti infallibiliter operari: sed motio quæ imprimitur voluntati, non est ipsa divina virtus; sed aliquid à virtute divinâ procedens, & veluti quædam ipsius participatio. Unde quod docet Divus Thomas, verissimum est. Quod autem Contrarii inferunt, falsum quidem, & omninò extra rem. Nullus enim negat, auxilium, vel motionem dici efficacem; solum autem negamus immutabilitatem, infallibilitatem, & efficaciam motioni intrinsicam ad unum determinatè: Undè verò dicatur efficax, infallibilis, &c. alibi remittimus disputandum, ac decidendum.

78. Objicit ultimò, Sanctum Thomam quodlibeto 12. qui subscribit *Sententiæ illorum, qui dicunt, à providentiâ Dei omnia esse prædeterminata*; & addit ibidem. *Posse concedi, quod omnia subjiciuntur fato, si nomine facti intelligamus divinam providentiâ, omnia que sunt in mundo, prædeterminantem, & præordinantem.* Ita ibi, ut ait Gonetus, Ergo Divus Thomas agnovit physicam prædeterminationem. Respondeo Magistrum Gonetum nimis diminutum adduxisse locum Sancti Thomæ; eum legi, & perlegi, & loco citato, sic ait; *Alii reducunt hac omnia in causam supra celestem, scilicet in Providentiâ Dei, à quâ omnia sunt prædeterminata, & ordinata; & secundum istos fatum erit quidem effectus divinæ Providentiæ, quia Providentiâ nihil aliud est, quam ratio ordinis rerum, prout est in mente divinâ; fatum verò est explicatio illius ordinis, prout est in rebus: sic ergo accipiendo fatum potest dici, quod omnia subjiciuntur fato.* Ita ibi: *en textum integrum Divi Thomæ, quem refert Adversarius: contra quem*

79. Nota priùs verba illa, scilicet *Alii reducunt omnia hac in causam supra celestem, scilicet in Providentiâ Dei, à quâ omnia sunt prædeterminata*; & hic siste tantisper, ut videas, & simul expendas, Scholam Dominicanam, postquam Divum Thomam totum evolverat circa hoc puctum præsens; ut constat ex longâ autoritatum catenâ ab ipsis contextâ, nihil certè invenisse, quod nomen, aut verbum *prædeterminatio* sonaret præter illa verba, quæ ut ipse Sanctus Doctor ait, non sunt de ejus mente propriâ, sed aliorum, ut patet ex verbis, *Alii reducunt*

Nobis tadem obicitur S. Th. quodlib. 12. infideliter à Gonetocitatus.

Nihil inde deducitur pro physice prædeterminationibus.

omnia hæc, &c. Nota ulterius eos Doctores, quibus imputat Sanctus Thomas ea verba dixisse *Omnia esse prædeterminata à providentiâ*. jam verò cum ipse Præceptor Ang. in eo loco clarè dicat, quod providentiâ nihil aliud est, quàm ratio ordinis rerum, prout est in mente divinâ & in mente divinâ solum existat præscientiâ: Idem est adhuc in opinione, quam refert, omnia esse prædeterminata à providentiâ Dei, ac omnia esse à providentiâ prævisa, præordinata, &c. Ast hoc, quid de physicâ prædeterminatione à Deo voluntati nostræ infusâ, & eam prædeterminante ad unum? Ex his omnibus jam manifestè apparet, Doctorem Angelicum nec in minimo patrocinari Patrum Dominicanorum sententiæ, quam suæ Scholæ contra tantum Doctorem mentem Magister Bañez induxit, & cui solum inhærent Dominicani Patres. Constat hoc ex jam dictis, & infra per integrum ferè annum dicendis.

LECTIO IX.

Infringuntur argumenta à ratione petita.

80. **A**Rguit primò Gonetus. Deus non solum est primum ens; sed etiam prima causa, ac prout indè licet creaturæ ab eo immediatè dependent in esse, eique subordinantur, ita etiam in operando & causando. Sed talis subordinatio, & dependentia salvari nequit absque physicâ prædeterminatione. Ergo. Minorem probat primò, ex Sancto Thomâ 1. part. quæst. 19. artic. 1. dicente: *Ubi cumq; sunt plura agentia ordinata, inferius movetur à superiori, sicut in homine corpus movetur ab animâ, & inferiora, & vires à ratione: Sic igitur actiones & motus inferioris principii sunt magis operata quadam, quàm operationes: Id autem quod pertinet ad superius principium, est operatio.* Ita ibi. Quibus verbis docet ad salvandam subordinatõe causæ inferioris à superiori, requiri, quod inferius à superiori moveatur. Probat secundò, Ubi cumque est subordinatio, ibi debet esse aliquis ordo prioris, & posterioris. Sed hoc per solum concursum simultaneum nullâ ratione salvatur. Tum quia subordinatio importat aliquem ordinem inter ea quæ subordinantur: Ordo autem essentialiter dicit prioritatem & posterioritatem. Ergo causa prima dicitur, prior in operando à priori per suam causalitatem. Ergo de primo ad ultimum causa prima movet liberum arbitrium per physicam præmotionem.

81. Respondeo igitur, concessâ majori negando minorem. Ad primam probationem autoritate amplectenda sunt omnia Divi Thomæ verba; & id solum distinguendum prævio;

Prima Nota Gonetis ratio petita à subordinatõe dicitur esse deus causa dei; & deus movetur à superiori; & inferiora, & vires à ratione; Sic igitur actiones & motus inferioris principii sunt magis operata quadam, quàm operationes: Id autem quod pertinet ad superius principium, est operatio. Ita ibi. Quibus verbis docet ad salvandam subordinatõe causæ inferioris à superiori, requiri, quod inferius à superiori moveatur. Probat secundò, Ubi cumque est subordinatio, ibi debet esse aliquis ordo prioris, & posterioris. Sed hoc per solum concursum simultaneum nullâ ratione salvatur. Tum quia subordinatio importat aliquem ordinem inter ea quæ subordinantur: Ordo autem essentialiter dicit prioritatem & posterioritatem. Ergo causa prima dicitur, prior in operando à priori per suam causalitatem. Ergo de primo ad ultimum causa prima movet liberum arbitrium per physicam præmotionem.

Respondeo deo habet dinatione illam fati vati concurrendum prævio;

sed non prædeter-
minante
ad unum.

guendum est, quod Adversarius infert, a-
pertè docet, ad salvandam subordinationem
requiri quod inferior à superiori moveatur
motione, sive concursu prævio prædeter-
minante ad unum, nego: motione, sive
concurso prævio ad utrumlibet ex se indis-
ferenti, & à voluntate determinabili ad hoc
potius, quam ad illud, ob indifferentiam, &
dominium proximum, atque completum,
quod obtinet arbitrium tali concursu, sive
motione positâ, concedo. Ad secundam
probationem omnia concedimus præter uni-
cam & malam consequentiam, quam infert
Adversarius, qui quidem de primò ad ulti-
mum malè deducit liberum arbitrium à Deo
moveri per physicam prædeterminationem;
cum solum inferatur, moveri concursu præ-
vio, & per modum causæ universalis, indis-
ferenti tamen ex se, & determinabili à vo-
luntate, juxta supra dicta, & infra majori
luce illustranda. Est enim duplex quæstio
valde diversa, & utraque ab Adversariis con-
funditur: Prima scilicet, an Deus moveat
liberum arbitrium per physicam prædeter-
minationem ad unum, & impossibilem
cum alio? Et huic quæstioni omnes ad unum
Scholæ nostræ Doctores constanter negati-
vè respondent. Est & alia quæstio, an sci-
licet Deus moveat liberum arbitrium con-
currente cum illo per concursum simulta-
neum, ita ut actio, quâ movet liberum ar-
bitrium, sit ipsamet operatio creaturæ? Cui
satis probabiliter respondent affirmativè
Eximius Suarez, & ex nostris omnino plu-
res. Nos autem, ut constat ex Cursu Philo-
sophico, negativè respondemus cum pluri-
mis, & gravissimis Societatis nostræ Do-
ctoribus, quos in subsequentibus dabimus,
& putamus, hanc nostrâ sententiâ non solum
cæco impetu innoxia ruere Adversariorum
tela; sed eos omnibus suis armis exarmatos
iri, ut per totam hanc quæstionem clarè
ostendimus

1. ratio
defumitur
ex eo
quod per
solâ phy-
sicam præ-
determi-
nationem
constitui-
tur liberum
arbitrium
in ratione
principii
actualis:
& deccurrit
& excludens
virtutem
operativâ,
operatio-
nem, &
concursum
simultan-
neum.

82. Arguit secundò. Ut causa secunda,
ac proinde liberum arbitrium immediatè
subordinateur Deo in causando, debet
ab eo pendere, & constitui non so-
lum in ratione principii habitualis: sed etiam
in ratione principii actualis. Sed hoc nequit
constitui tale, nisi per physicam prædetermi-
nationem. Ergo. Probatur minor. Quia subla-
tâ physicâ prædeterminatione, tria solum
dantur in causâ agente, virtus scilicet ope-
rativa, operatio, & concursus simultaneus,
sed nullum ex his potest constituere liberum
arbitrium in ratione principii actualis ad
operandum. Ergo. Probatur primò de ope-
ratione causâ secundæ, seu liberi arbitrii.
Nam id à quo effectivè procedit, ipsa ope-
ratio, non constituitur principium proximi-
mum per talem operationem. At operatio
procedit effectivè à principio actuali, sive
proximo & completo. Ergo operatio liberi

Theol.

arbitrii non constituit liberum arbitrium
in ratione principii actualis sive completi
ad operandum.

83. Probatur secundò de virtute opera-
tivâ. Quia duo habet actuale operationis
principium, nempe & quod sit indissolubili-
ter connexum cum ipsâ operatione (impli-
cat enim, dari actuale operationis princi-
pium, & non poni ipsam operationem) &
quod eam prioritate naturæ antecedit. Ergo
principium actuale sive completum opera-
tionis non constituitur virtute operativâ:
quia hæc non est indissolubiler connexa
cum voluntatis operatione. Quod à concursu
simultaneo non constituitur tale princi-
pium. Patet. Quia applicatio causâ secundæ
ad operandum, quam Sancti Patres & Divus
Thomas necessariam dicunt, debet antecede-
re operationem prioritate naturæ, & cau-
salitatis. Concursus autem simultaneus non
antecedit; aliàs operatio creaturæ ipsam
antecederet creaturam, quod implicat.
Ergo.

Malè di-
stinguit
ille Magi-
ster opera-
tionem
à concursu
simulta-
neo.

84. Respondeo facilè, & breviter,
concessâ majori, negando minorem. Ad
probationem dico primò Magistrum Go-
netum non solum in Dialecticâ malè infe-
rendo, sed etiam in Arithmeticâ malè nu-
merando deficere: quia tria quæ numerat,
non sunt nisi duo, cum operatio & concursus
simultaneus creaturæ in sententiâ Mag-
ni Suarii, & aliorum non sunt nisi unum, &
idem. Dico secundò, quod sublata physicâ
prædeterminatione præter virtutem opera-
tivam, & ejus operationem, sive concursum,
datur quidem concursus prævius Dei, qui
ex se universaliter & indifferenter se habet
aliàs non accommodaretur libero arbitrio,
quod pro suâ naturâ & dominio petit indif-
ferenter operari; non magis unum, quam
aliud.

Falsum
est, prin-
cipium ac-
tuale, &
proximè
operatio-
nis esse eâ
illâ indif-
solubiler
connexâ.

85. Ad secundam probationem dic,
tionem illam esse omnino falsam, scilicet
principium actuale operationis, sive princi-
pium proximum, & actu completum ad ope-
randum (quod idem est) esse indissolubiler
connexum cum determinatâ, & actuali ope-
ratione, hoc autem, ut constat ex totâ Quæ-
stione, manifestè læderet libertatem. Ve-
rùm quidem est, quod liberum arbitrium à
Deo motum, eâque motione constitutum, &
proximè completum, vi motionis debere
velle, aut nolle: attamen quia talis motio
utpotè concursus causæ universalis, relinquit
liberum voluntatis arbitrium, ut est de fide,
non constituit illud indissolubiler connexum
potius cum volitione quam cum nolitione,
vel econtrâ; sed solum complet, &
constituit indifferentiâ dominii, ut proximè
& expeditè velit, vel nolit, ita ut licet liberum
arbitrium sine illâ motione præviâ non pos-
sit proximè sibi actum determinare: tamen
illâ positâ indifferenti ad utrumlibet voluntas

C 2

ratione

ratione dominii ad utrumlibet, se determinat ad volitionem potius, quam ad nolitionem, vel è contra. Ad illud autem de concursu simultaneo dictum est jam diverfam esse quaestionem, & penes nostrum Suarium, & alios Recentiores erit respondere. Nos verò cum aliis è Societate aliam viam à Curfu Philosophico inivimus. Unde in hoc puncto sunt Adversarii monendi, ita eos debere procedere, ut non tam probent, non dari concursum illum simultaneum: sed vires, & nervos intendant ad suam physicam prædeterminationem probandam, de qua hætenus jejunamus, cum nihil nobis probetur.

3. quam Gonet dicit specialem rationem, plenè dissolvimus.

86. Arguit tertio, & ut ait Gonetus, ratione speciali & ex Divo Thomâ hic quaest. 9. artic. 4. ubi sic discurrit: Omne, quod quandoque est in actu, quandoque in potentia, indiget moveri, determinari, & constitui in actu ab aliquo movente; quod fit semper in actu, & nunquam in potentia. Sed liberum arbitrium quandoque est in actu, quandoque in potentia; incipit enim aliquando velle aliquid, quod antea non volebat. Ergo ad hoc, ut actu velit, indiget moveri ab aliquo movente, quod fit semper in actu, & nunquam in potentia, quod ut constat, non potest esse nisi Deus. Distinguo majorem: indiget moveri, & determinari motione, & determinatione paratâ ad utrumlibet, & illæsum relinquere dominium; si causa est libera, concedo; indiget præmoveri, & prædeterminari ad unum, nego majorem. Motionem, & determinationem causæ primæ, & universalis concedimus cum Divo Thomâ; præmotionem verò & prædeterminationem ad unum, cum coque intrinsecè connexam, cum ipso Angelico Præceptore rotundè negamus. Ex quibus patet jam ad reliqua argumenti.

4. à contrariis ratio decantata, illi innotuitur axiomati: ab indifferenti ut tali non oritur determinatio.

87. Arguit quartò. A principio indifferenti, & indeterminato non sequitur actio nisi priùs determinetur ab aliquo, quod fit in actu: Tum quia indifferentis & determinatum intrinsecè opponuntur & se habent, sicut frigidum, & calidum, atque aded sicut à frigido ut tali non potest calor procedere, ita nec ab indifferenti ut indifferenti potest actus determinatus exire: Tum etiam quia id quod est ad utrumlibet, est sicut ens in potentia, sed ens prout in potentia non est principium agendi: sed solum prout est in actu. Ergo. Tunc sic. Atqui voluntas creata est principium indeterminatum & indifferentis. Ergo nisi priùs determinetur ab aliquo, non poterit exire in actum.

Illam distingue do duplicè indifferentiam

88. Argumentatio hæc magni habetur in Scholâ contrariâ; sed cadit æquè facile sicut præcedens. Respondeo igitur cõmuni nostrorum solutione, primam distinguendo rationem: à principio indifferenti indiffe-

rentiâ incompletionis, quæ oritur ex defectu vel alicujus virtutis in potentia, vel alicujus requisiti ad operandum necessarii, concedo: à principio indifferenti indifferentiâ dominii perfecti & completi, nego. Do exemplum in ipsâ voluntate, quæ ex viribus propriis, & ex naturâ suâ indifferentis est ad hunc vel illum actum supernaturalem: at quia est indifferentis indifferentiâ incompletionis, & ex defectu virtutis supernaturalis, indiget elevari & moveri per aliquam formam, quâ constituatur, & compleatur in ratione principii habitualiter completi ad actus supernaturales; & ad hoc concedunt Theologi habitus & virtutes supernaturales. Similiter mōnus ex se dicitur, & est indifferentis, ut sit calida, vel frigida, ac proinde ut sit in actu determinato caloris, per aliud, quod sit in actu debet determinari scilicet per agens naturale; quia talis indifferentia oritur ex defectu virtutis, quâ fit vel determinatè calida, vel determinatè frigida.

89. Alia dicitur indifferentia dominii & libertatis, & hæc sit perfecta, & omnibus suis requisitis completa, non indiget alio determinativo, sed se ipsam determinat ad unum potius quàm ad aliud: unde talis indifferentia solum opponitur determinationi necessariæ, & ad unum, non autem determinationi liberæ. Sic dicimus, voluntatem divinam esse indifferentem potestate sui dominii actualis, quantum ad objecta extrinseca creata, quæ indifferentia cum non sit ex defectu virtutis; sed sit in actu completo volendi, non opponitur determinationi liberæ: sed solum determinationi necessariæ objecti creati. Hæc igitur doctrinâ suppositâ, duplicem in nostrâ voluntate oportet distinguere indifferentiam: alia est indifferentia potentia remotæ ad operandum; & ut sic, non est in ratione dominii proximi, perfecti & completi ad volendum, vel nolendum ex defectu alicujus requisiti ad operandum. Hanc indifferentiam habet nostra voluntas, in quantum est, vel consideratur sine motione Dei, & solum potest à Deo moveri ad operandum; & à voluntate hoc modo indifferenti non exit, nec exire potest saltem proximè actio determinata, quia est indifferentis indifferentiâ incompletionis, & ex defectu virtutis, vel requisiti necessari ad operandum, quale requisitum est concursus prævius causæ primæ, à quâ dependet omnis operatio creata.

90. Alia est indifferentia in nostro libero arbitrio, quæ dicitur indifferentia dominii, & potestatis; quam indifferentiam habet voluntas ad hoc, vel illud volendum objectum, postquam jam est mota à primâ causâ, & omnibus suis requisitis ita completa, ut absque alio determinativo (cum nihil

cursu præ- nihil ei deficiat ad volendum hoc, vel
vium, non illud) à voluntate hoc modo indifferen-
tamen præ- ti possit exire, & de facto exit actio de-
determi- terminatè volendi; sed ita liberrimè, ut
naturam ad loco illius in eodem instanti posset sibi
unum, determinare actionem nolendi. Hæc igitur
indifferentia dominii proximi, perfecti, & completi, in quâ vera, propria ac completa libertas consistit, nunquam salvatur in sententiâ contrariâ, quam ut omninò necessariam, omninoque concedendam ex Conciliis, & Sanctis Patribus, & præcipuè ex Divo Thomâ iterum atque iterum judicamus.

Arguit 5. 91. Arguit quintò. Prædeterminare
Gonetus voluntatem, est eam applicare ad agen-
ex divino dum. Sed Deus voluntatem applicat ad
dominio agendum. Ergo & ipsam prædeterminat.
in nostrâ Minorem suadet. Deus in nostram vo-
voluntate luntatem perfectum habet dominium jux-
suam præ- ta illud Esther. 13. *Dominus universorum*
determi- *tu es*. Ergo eam applicat ad agendum.
nationem Antecedens constat, & consequentia pro-
intendens batur Usus rei est actus proprius domi-
inferre. nii, quod idcirco definitur, *Facultas u-
rendi re in omnes posibles à lege permisso*.
Ergo. Respondeo distinguendo majorem,
prædeterminare voluntatem, est eam appli-
care ad agendum hoc tantum, & non illud,
concedo majorem: & ita docent omnes
Contrarii: est eam proximè applicare ad a-
gendum hoc, vel illud pro libito volunta-
tis, Nego majorem. Et distingo mino-
rem: Deus applicat voluntatem ad agen-
dum proximè determinatè hoc, & non
illud ex vi applicationis, seu divinæ mo-
tionis, nego. Deus applicat voluntatem
ad agendum proximè, & explicitè hoc,
vel illud, concedo minorem. Igitur vo-
luntas ante applicationem, & motionem
Dei, etiam juxta Adversarios, cum non
sit constituta in actu principii completi,
solum est incompletè potens, & incom-
pletè indifferens ad agendum æquè hoc,
vel illud: adveniente autem concursu,
& motione primi moventis, applicatur,
& completur ea potentia voluntatis, quæ
ante illam motionem erat remotè, sive
incompletè potens, ac proindè redditur
per ipsam motionem, & concursum
Dei proximè potens, & completè in-
differens ad agendum æquè hoc, vel
illud.

Fatemur 92. Unde nos minimè negamus,
quidem Deum suo prævio concursu applicare
Deum suo voluntatem ad agendum; sed solum re-
concurso jicimus, concursum illum prævium ex
prævio naturâ suâ, & ex intrinseco conceptu
applicare naturâ suâ, & ex intrinseco conceptu
voluntate applicare voluntatem ad unum determi-
ad agen- natè, in quo (ut supra dixi) falso ju-
dum, non dicio laborat Magister Gonetus. Dici-
tamen mus ergo Deum applicare voluntatem ad
prædeter- operandum indifferenter hoc, vel illud
minare ad unum.

ita, ut posita motione, sive applicatio-
ne, unum è duobus sit ponendum; at
quod ponatur hoc potius, quàm illud,
non pertinet ad naturam applicationis;
seu motionis divinæ; imò esset contra
rationem concursus causæ universalis, qui
per hanc causam determinatur ad hunc
effectum in specie, & per aliam ad al-
lium, &c. Sed solum pertinet ad volun-
tatem ut quid proprium & speciale illius.
Undè licet voluntas nostra sine motione.
& Dei prævio concursu non possit pro-
ximè ponere aliquid, nec aliquid velle;
at posita motione, quâ movetur, & ap-
plicatur, seu approximatur ut libera, &
indifferens indifferentia dominii perfecti,
est proprium, & specialissimum illius,
quod amet hoc potius, quàm illud, vel
econtra, ut probatum manet. Nam San-
ctus Augustinus lib. de Spiritu, & Lit-
terâ, cap. 34. ait: *In omnibus misericordia*
ejus prævenit nos (ecce concursum præ-
vium) *consentire autem vocationi, vel ab*
ea dissentire propria voluntatis est. Ecce quo-
modò est proprium voluntatis præventæ
consentire potius, quàm dissentire, vel
econtra. Et Sanctus Thomas supra cita-
tus ait: *Deus movet voluntatem ut univer-*
sals motor ad universale objectum, & sine
hâc motione homo non potest aliquid velle;
sed homo determinat se per rationem ad
volendum hoc, vel illud. Ecce clarissi-
mè sententiam nostram. Alia argumenta,
quæ petuntur tum ab efficacîâ auxilii, tum
ab ipsius sufficientiâ, alibi expedienda
remituntur.]

QUÆSTIO II.

Ultima expenditur resolutio circa
modum, quo Deus concurrat,
& liberum movet arbi-
trium.

QUÆSTIONEM attingi-
mus, in quâ necesse est,
ut proprium judicium, pro-
priumque mentem circa
dubium tot tricus implexu
aperiamus: Inam cum in
superioribus tatis discussum sit, Deum non
movere liberum arbitrium, ei imprimen-
do illam Physicam Prædeterminationem
ab omnibus Patribus Dominicanis asser-
tam, & quod illa funditus libertatem ever-
tat humanam. Restat modò ostendere,
quâ ratione, quove modo liberum arbi-
trium moveatur à Deo in suas liberas ope-
rationes.

C 3

LECTIO